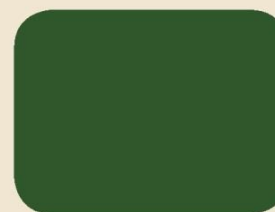
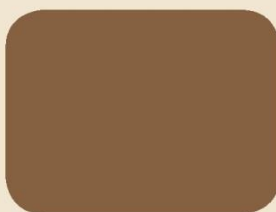

אקלים וסביבה פדגוגית בחיובות העליונות

סקרי אקלים וסביבה פדגוגית בחיובות העליונות – תשע"ה

זמר

נתוני הרשות המקומית בשנת הלימודים תשע"ה
סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית

אדר א תשע"ו, מרץ 2016
<http://rama.education.gov.il>

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת להגיש לך את הדוח הרשומי המרכז את נתוני האקלים והסביבה הפדגוגית לחטיבות העליונות ברשות לשנה"ל תשע"ה. הדוח כולל נתונים רבים ומגוונים משאלוני אקלים וסביבה פדגוגית שהועברו בקרב תלמידי שכבות י' ו-י"א ובקרב מורים בתשע"ה במהלך החודשים ינואר-מרץ 2015 – בשליש מהחטיבות העליונות בארץ. הדוח כולל ממצאים בנושאי האקלים הבית-ספרי וממצאים בנושאי הסביבה הפדגוגית.

מתכונת ההערכה עודכנה בתשע"ה וכוללת חלוקה מחדש של החטיבות העליונות לשלוש קבוצות ארציות (1, 2, 3). כל קבוצה מבין שלוש הקבוצות מהווה מדגם מייצג של כלל החטיבות העליונות בארץ. חטיבות עליונות המשתייכות לכל קבוצה משתתפות בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית אחת לשלוש שנים. חלוקת החטיבות העליונות לקבוצות התחשבה בפיזורם על פני הרשויות המקומיות.

ברשות מקומית קטנה נכללו כל בתי-הספר ברשות בקבוצה, כך שכל החטיבות העליונות משתתפות בסקרים אחת לשלוש שנים. ברשות מקומית בינונית חולקו החטיבות העליונות ברשות לשתי קבוצות (מחצית מבתי"ס ברשות בכל אחת מהקבוצות), כך שהרשות משתתפת בשנתיים מתוך שלוש השנים הנכללות במחזור עריכת הסקרים.

ברשות מקומית גדולה חולקו החטיבות העליונות לשלוש הקבוצות הארציות, כך שמדי שנה משתתף במיצ"ב שלישי אחר של בתי-הספר ברשות.

דוח זה מתייחס לרשות מקומית קטנה.

סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית המועברים בקרב התלמידים והמורים עוסקים בשורה של נושאים מחיי בית-הספר, כדוגמת היחסים בין באי בית-הספר, תחושת היעדר מוגנות ואלימות, האווירה הלימודית בכיתות ומחוצה להן ועוד. הממצאים בדוח זה נועדו לספק תמונה רשותית העולה מהשאלונים שהועברו בקרב התלמידים והמורים ברשות. כדי להעניק פשר לנתונים הרשותיים, מוצגים לצדם נתונים ארציים מקבילים. קבוצת השוואה אלו הן (כאשר הדבר רלוונטי להרכב בתי-הספר ברשות): כלל בתי-הספר בארץ, בתי-ספר דוברי השפה (עברית/ערבית) וסוג הפיקוח בבתי-ספר דוברי עברית (ממלכתי/ממ"ד).

השאלונים בחטיבות העליונות, כמו גם הדוח הנוכחי, מתבססים על שאלונים דומים שהועברו בקרב תלמידים בבתי-ספר יסודיים ובחטיבות הביניים (שאלוני האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב), ועברו התאמה, עדכון ותוספות בהתאם לגילם של תלמידי החטיבה העליונה ולמאפייני המוסדות החינוכיים שבהם הם לומדים. הנושאים הנכללים בשאלונים נסמכים על כמה מקורות: תובנות שעלו בקבוצות מיקוד עם מורים ומנהלים, דיונים עם הגורמים המוסמכים במטה משרד החינוך, היועצות עם חוקרים מהאקדמיה וסקירה של ספרות עדכנית. השאלונים לתלמידים ולמורים בחטיבה העליונה הועברו במתכונת מדגמית ארצית בשנים תש"ע-תשע"ג. החל מתשע"ד נמסרים דוחות בית-ספריים לכל החטיבות העליונות המשתתפות בסקרים. דוחות אלה דומים במתכונתם לדוחות האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב של בתי-הספר היסודיים ושל חטיבות הביניים. נתונים רשותיים מסקרי המיצ"ב בבתי-הספר היסודיים ובחטיבות הביניים בתשע"ה נמסרים לרשות בדוח נפרד.

הדוח המוגש לכם הוא פרי עבודה של צוות ראמ"ה ועמו שותפים רבים: נציגי המטה (האגף לחינוך יסודי, האגף לחינוך על-יסודי, שפ"י ומינהל חברה ונוער); מנהלי בתי-ספר ומורים; שתי החברות הזכייניות – טלדור (תפעול הסקרים) והמרכז הארצי לבחינות ולהערכה (עיבוד הנתונים) ויועצים ממאגר המומחים של ראמ"ה. תודתנו נתונה לכולם.

אנו מקווים כי הדוח הנמצא בידיכם יהיה לכם לעזר בקידום התהליכים הפדגוגיים, החינוכיים והערכיים בבתי-הספר, ויקדם את רווחתם והצלחתם של התלמידים ושל צוות בית-הספר, ובכך יאפשר לכל ילדה וילד בישראל למצות את מיטב יכולתם.

בברכה,

ח. אלקמן

ד"ר חגית גליקמן

מנכ"לית ראמ"ה

7	הקדמה כללית לדיווח נתוני האקלים והסביבה הפדגוגית ברשות
10	קבוצות האוכלוסייה שנתונין מדווחים
11	הנתונים המדווחים בפרקי האקלים והסביבה הפדגוגית
12	נתוני תלמידים ומורים ברשות המקומית תשע"ה
12	שיעור ההשתתפות בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית
13	ריכוז הממצאים
15	פרק 1. אקלים בית-הספר לפי דיווחי תלמידים
16	1.1 שביעות רצון
16	1.1.1 תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר בקרב התלמידים
18	1.2 יחסים בין-אישיים בין באי בית-הספר
18	1.2.1 יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים
20	1.2.2 יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה
22	1.3 תחושת מוגנות וביטחון
22	1.3.1 היעדר תחושת מוגנות של התלמידים
24	1.3.2 מעורבות באירועי אלימות
27	1.3.3 אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט
29	1.3.4 מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות
31	1.4 משמעת והתנהגות
31	1.4.1 התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה
33	פרק 2. אקלים בית-הספר לפי דיווחי מורים
34	2.1 שביעות רצון
34	2.1.1 שביעות הרצון של המורים מבית-הספר
37	2.2 יחסים בין אישיים בין באי בית-הספר
37	2.2.1 שותפות הורים בבית-הספר
39	פרק 3. הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי תלמידים
41	3.1 היבטים רגשיים-מוטיבציוניים בלמידה
41	3.1.1 תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות
43	3.1.2 מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה
45	3.1.3 מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים
47	3.1.4 תפיסת חשיבות תעודת הבגרות
49	3.1.5 בית-הספר כמכשיר לחיים
51	3.2 דרכי הוראה-למידה-הערכה
51	3.2.1 תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה
53	3.2.2 פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות
55	3.2.3 אסטרטגיות ללמידה עצמית
57	3.2.4 קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים
59	3.3 חינוך חברתי-ערכי בבית-הספר
59	3.3.1 מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי תלמידים
61	3.3.2 מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה – לפי דיווחי תלמידים
63	פרק 4. הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי מורים
64	4.1 דרכי הוראה-למידה-הערכה

64	4.1.1 הוראה דיפרנציאלית בבית-הספר
66	4.1.2 מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים
68	4.2 תרבות בית-ספרית תומכת למידה
68	4.2.1 עבודת צוות בבית-הספר
71	4.2.2 למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר
73	4.2.3 פיתוח וקידום מקצועי של מורים
75	4.3 חינוך חברתי-ערכי בבית-הספר
75	4.3.1 מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי מורים

רשימת הלוחות

- לוח 1: מספר המשיבים ברשות בשאלונים ובראיונות ושיעורם (באחוזים) – בשכבות י'-י"א 12
- לוח 2: פירוט המדדים המסכמים בנושאי אקלים בית-ספרי לפי דיווחי תלמידים ברשות 13
- לוח 3: פירוט המדדים המסכמים בנושאי אקלים בית-ספרי לפי דיווחי מורים ברשות 13
- לוח 4: פירוט המדדים המסכמים בנושאי הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי תלמידים ברשות 14
- לוח 5: פירוט המדדים המסכמים בנושאי הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי מורים ברשות 14

רשימת התרשימים

17	תרשים 1: דיווחי התלמידים על תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר
19	תרשים 2: דיווחי התלמידים על יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים
21	תרשים 3: דיווחי התלמידים על יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה
23	תרשים 4: דיווחי התלמידים על היעדר תחושת מוגנות בבית-הספר
25	תרשים 5: דיווחי התלמידים על מעורבות באירועי אלימות
28	תרשים 6: דיווחי התלמידים על אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט
30	תרשים 7: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות
32	תרשים 8: דיווחי התלמידים על התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה
35	תרשים 9: דיווחי המורים על שביעות הרצון מבית-הספר
38	תרשים 10: דיווחי המורים על שותפות הורים בבית-הספר
42	תרשים 11: דיווחי התלמידים על תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות
44	תרשים 12: דיווחי התלמידים על מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה
46	תרשים 13: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים
48	תרשים 14: דיווחי התלמידים על תפיסת חשיבות תעודת הבגרות
50	תרשים 15: דיווחי התלמידים על בית-הספר כמכשיר לחיים
52	תרשים 16: דיווחי התלמידים על תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה
54	תרשים 17: דיווחי התלמידים על פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות
56	תרשים 18: דיווחי התלמידים על אסטרטגיות ללמידה עצמית
58	תרשים 19: דיווחי התלמידים על קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים
60	תרשים 20: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית
62	תרשים 21: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה
65	תרשים 22: דיווחי המורים על שימוש בהוראה דיפרנציאלית בבית-הספר
67	תרשים 23: דיווחי המורים על מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים
69	תרשים 24: דיווחי המורים על עבודת צוות בבית-הספר
72	תרשים 25: דיווחי המורים על למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר
74	תרשים 26: דיווחי המורים על פיתוח וקידום מקצועי של מורים
76	תרשים 27: דיווחי המורים על מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית

הקדמה כללית לדיווח נתוני האקלים והסביבה הפדגוגית ברשות

הדוח הנוכחי עוסק בהיבטים שונים של האקלים הבית-ספרי בחטיבות העליונות (חט"ע) ברשות, כפי שהם נתפסים ומדווחים על ידי תלמידי החטיבה העליונה (שכבות י"א) ומוריהם. נתוני התלמידים והמורים מתייחסים למגוון נושאים הקשורים לאקלים ולסביבה הפדגוגית בבית-הספר. כל נושא נבדק באמצעות כמה היגדים הבוחנים היבטים שונים שלו. איסוף נתוני האקלים והסביבה הפדגוגית נועד לסייע בהצבת יעדים, בתכנון ובמעקב בתחומים של האווירה הבין-אישית בבית-הספר, האינטראקציה הלימודית ותחושות המוטיבציה והמסוגלות הלימודית בקרב התלמידים. מבלי להמעיט מחשיבותם של הנתונים שמוצגים להלן והעניין שבהם, חשוב לזכור כי הם מציינים תמונת מצב כללית בלבד. חיי בית-הספר עשירים, מורכבים ורבי-פנים, ואין בנתונים המוצגים כאן כדי לספק תמונה מלאה של כלל התרבות הבית-ספרית ברשות. כדי להבין את המצב לעומקו ולזהות את הסיבות להיווצרותו יש צורך בבדיקות נוספות ובנתונים נוספים ממגוון של מקורות. עם זאת, נתוני הדוח עשויים להתוות כיוונים לחשיבה, לדיון ולבחינה נוספת.

מתכונת ההערכה שעודכנה בתשע"ה כוללת חלוקה מחדש של החטיבות העליונות לשלוש קבוצות ארציות (1, 2, 3). כל קבוצה מבין שלוש הקבוצות מהווה מדגם מייצג של כלל החטיבות העליונות בארץ. חטיבות עליונות המשתייכות לכל קבוצה משתתפות בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית אחת לשלוש שנים. הדוח הנוכחי מרכז את נתוני החטיבות העליונות ברשות שנכללו בקבוצה 1 שהשתתפו בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית בתשע"ה. חלוקת החטיבות העליונות לקבוצות התחשבה בפיזורם על פני הרשויות המקומיות.

ברשות מקומית קטנה נכללו כל בתי-הספר ברשות בקבוצה, כך שכל החטיבות העליונות משתתפות בסקרים אחת לשלוש שנים. דוח זה מתייחס לרשות מקומית קטנה.

המידע המוצג להלן בדוח הרשותי מתבסס על שאלונים שהועברו במהלך החודשים ינואר-מרץ 2015 בחטיבות העליונות ברשות מקבוצה 1. במסגרת זו הועברו שאלונים לתלמידי כיתות י' ו-י"א, ונערכו ראיונות טלפוניים עם מחנכים ועם מורים בבית-הספר. השאלונים הועברו לתלמידים ללא זיהוי ברמת התלמיד אלא ברמת הכיתה וברמת בית-הספר שאליהם משתייך התלמיד.

השאלונים, כמו גם הדוח הנוכחי, מתבססים על שאלונים דומים שהועברו בקרב תלמידים בבתי-ספר יסודיים ובחטיבות הביניים (שאלוני האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב), ועברו התאמה, עדכון ותוספות בהתאם לגילם של תלמידי החטיבה העליונה ולמאפייני המוסדות החינוכיים שבהם הם לומדים. השאלונים לתלמידים ולמורים בחטיבה העליונה הועברו במתכונת מדגמית ארצית בשנים תש"ע-תשע"ג. הנושאים הנכללים בשאלונים נסמכים על מספר מקורות: תובנות שעלו בקבוצות מיקוד עם מורים ומנהלים, דיונים עם הגורמים המוסמכים במטה משרד החינוך, היועצות עם חוקרים מהאקדמיה וסקירה של ספרות עדכנית. החל מתשע"ד נמסרים דוחות בית-ספריים לכל החטיבות העליונות המשתתפות בסקרים. דוחות אלה דומים במתכונתם לדוחות האקלים והסביבה הפדגוגית במיצ"ב של בתי-הספר היסודיים ושל חטיבות הביניים. לבתי-ספר שש-שנתיים ניתנת, אפוא, תמונה בית-ספרית מלאה של האקלים והסביבה הפדגוגית המתקבלת משני הדוחות (דוח חטיבת הביניים ודוח החטיבה העליונה). נוסף על כך, נתונים כלל ארציים נוספים מתוך השאלונים וכן נתונים בפילוחים שונים ובהשוואה לשלבי החינוך יסודי וחטיבת ביניים מפורטים בדוח המיצ"ב הארצי לשנה"ל תשע"ה הנמצא באתר ראמ"ה.

נתונים רשותיים מסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית בבתי-הספר היסודיים ובחטיבות הביניים במיצ"ב תשע"ה מועברים לידיכם בדוח נפרד.

בדוח הנוכחי לשנה"ל תשע"ה עודכנה מתכונת הדיווח ונכללים בו גם נושאים שלא דווחו עד כה ברמה בית-ספרית ורשותית, וכן נושאים שנבדקו לראשונה בתשע"ה ובהם, בין היתר, אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט. נתונים רשתיים בנושאים נוספים שנכללו בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית מפורטים בקובץ אקסל נפרד שהועבר לרשות המקומית.

בנושאים שבהם עוסקים השאלונים הוצגו למשיבים כמה **היגדים** המתארים היבטים שונים של אותו נושא. בעבור מרבית הנושאים חושב **מדד מסכם** המתאר את התמונה הכללית בנושא הנדון מעבר להיבטיו השונים. חשוב לזכור כי המדד המסכם מציג תמונה כללית וראשונית של הנושא, ואילו ההיגדים מפרטים את היבטיו השונים. קריאה המשלבת הן את המבט הכללי והן את המרכיבים השונים עשויה לסייע להבנה טובה ומעמיקה יותר.

הדיווח על הנושאים השונים בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית שהועברו לתלמידים ולמורים כולל הצגת נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים בעבור כלל בתי-הספר (שכבות י' ו"א גם יחד) ברשות ובחלוקה לבתי-ספר דוברי עברית ודוברי ערבית (כאשר הדבר רלוונטי מבחינת הרכב בתי"ס ברשות). כמו כן, מוצגים הנתונים בבתי-ספר דוברי עברית בחלוקה נוספת לפי סוג פיקוח: ממלכתי וממלכתי-דתי. נוסף על כך, בדוח הנוכחי מוצגים לראשונה לצד הנתונים הרשתיים גם ממוצעים מקבילים בבתי-ספר מרשויות בעלות **רקע חברתי-כלכלי דומה** (על פי סיווג הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) המשתייכות לאותו מגזר שפה (ר' הסבר בעמ' הבא).

בפרקים 1 ו-2 של הדוח הנוכחי מוצגים להלן נתוני האקלים הבית-ספרי ברשות המקומית לפי דיווחי תלמידים ומורים בהתאמה, ובפרקים 3 ו-4 מוצגים נתוני הסביבה הפדגוגית: בפרק 3 מוצגים נתוני התלמידים ובפרק 4 – נתוני המורים.

הניתוח של פי הרקע החברתי-כלכלי של תושבי הרשות ואופן חישובו

בכל בתי-הספר יש שונות בקרב התלמידים מבחינת מאפייניהם החברתיים-כלכליים, העשויים להשפיע על רמת הישגיהם בלימודים ועל תפיסותיהם את בית-הספר. יש לשאוף לכך שבתי-הספר יתייחסו לשונות זו שבין התלמידים וישקיעו בכל תלמיד בהתאם לצרכיו ויפעלו לצמצום פערים, כך שכל התלמידים יוכלו למצות את כישוריהם ללא קשר למאפייני הרקע החברתי-כלכלי שלהם. חשוב, אפוא, לבחון את נתוני המשיבים ברשות המקומית גם לאור הרקע החברתי-כלכלי המאפיין את תושבי הרשות ואת תלמידיה. לשם כך, בדוח הנוכחי מדווחים לצד הממוצעים הרשתיים גם ממוצעי קבוצת ההשוואה החברתית-כלכלית, הכוללת רשויות מקומיות הדומות לרשות ברקע החברתי-כלכלי של תושביהן (להלן, "בתי"ס ברשויות מרקע דומה").

בדוח הנוכחי, נעשה שימוש בסיווג העדכני של הרשויות המקומיות לאשכולות חברתיים-כלכליים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בשנת 2013 פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את הסיווג העדכני של הרשויות המקומיות לאשכולות חברתיים-כלכליים. לפירוט נוסף על שיוך הרשויות לעשרה אשכולות חברתיים-כלכליים ר' אתר הלמ"ס בלשונית "הודעות לעיתונות" בהודעה: אפיון יחידות גאוגרפיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2008. http://cbs.gov.il/webpub/pub/text_page.html?publ=100&CYear=2008&CMonth=1. לשם ניתוח נתוני המיצ"ב קובצו עשרת האשכולות החברתיים-כלכליים לשלוש קבוצות רקע חברתי-כלכלי: נמוך, בינוני וגבוה, וכל רשות שויכה לאחת משלוש קבוצות אלו.

קבוצות האוכלוסייה שנתוניהן מדווחים

בדוח זה מפורטים נתוני הרשות ולצד מוצגים נתונים ארציים מקבילים. הנתונים מדווחים להלן בעבור כלל השכבות י-י"א (נתוני תלמידים) / כלל המורים (נתוני מורים) בהתייחס לקבוצות הבאות ברשות ובארץ:

1. כלל בתי-הספר

2. בתי-ספר דוברי ערבית

זאת ועוד: ראוי לזכור כי גם כאשר נתוניו של רשות מושווים לנתונים ארציים מקבילים, ייתכן שההרכב של אוכלוסיית התלמידים ושל בתי-הספר ברשות זו שונה במידה ניכרת מהרכבם בכלל מדינת ישראל. על כן, במקרים אלו תקפות ההשוואה לנתון הארצי מוגבלת.

הערה: בבתי-ספר שש שנתיים הכוללים חטיבת ביניים וחטיבה עליונה ייתכנו מורים המלמדים בו זמנית בשתי החטיבות. על מנת שלא לסקור אותם פעמיים, מורים אלה נשאלו רק לגבי אחת מהחטיבות שבהן לימדו. על כן, נתוני המורים המדווחים להלן מתייחסים למורים שנכללו בסקר החטיבה העליונה בלבד.

לתשומת לבך

נתונים רשתיים אינם מדווחים במסגרת הדוח הנוכחי כאשר מספר המשיבים בקטגוריה קטן מ-25. במקרים אלה לא מדווחים הנתונים הרשתיים בלוחות ובמקומם מוצג הסימון "-".

הנתונים המדווחים בפרקי האקלים והסביבה הפדגוגית

נתוני ההיגדים והמדד המסכם

בנושאים שבהם עוסקים השאלונים הוצגו למשיבים כמה היגדים המתארים היבטים שונים של אותו נושא. במרבית המקרים התבקשו המשיבים לציין באיזו מידה הם מסכימים עם הנאמר בהיגד, וזאת על סולם בן חמש דרגות – מ"מסכים מאוד" (5) ועד "מאוד לא מסכים" (1). לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שציינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (4 או 5) כמסכימים עם ההיגד, ושיעורם (באחוזים, להלן "שיעור המסכימים") מוצג בתרשימים ובלוחות שלהלן.

בעבור מרבית הנושאים חושב מדד מסכם המתאר את התמונה הכללית בנושא הנדון מעבר להיבטיו השונים. המדד המסכם הוא הממוצע של אחוזי המסכימים עם ההיגדים בקרב תלמידים או מורים בקבוצה המדווחת (כגון תלמידים/מורים ברשות, תלמידים/מורים בכלל בתי-הספר בארץ, תלמידים/מורים בבתי-ספר דוברי עברית וכד'). בהתאם לכך, ערכי המדד נעים בין 0 ל-100. בחלק מהנושאים (כגון מעורבות באירועי אלימות) נעשה שימוש בסולם תשובות שונה מזה המתואר לעיל. פירוט לגבי סולם התשובות ואופן חישוב המדד המסכם של נושאים אלה מופיע בהמשך הדוח בתתי-פרקים הרלוונטיים.

נתוני ההיגדים והמדד המסכם מוצגים ברמת הרשות וברמה הארצית.

נושאים שנוספו לדוחות הרשותיים כהצ"ח השני

נושאים המדווחים לראשונה בדוחות הרשותיים לשנת תשע"ה:

הנושאים הבאים נוספו לראשונה בתשע"ה לשאלוני האקלים והסביבה הפדגוגית, או שהם מדווחים לראשונה בתשע"ה בדוחות הרשותיים.

דיווחי תלמידים:

- אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט
- מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה
- מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים
- פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות
- אסטרטגיות ללמידה עצמית
- מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה – לפי דיווחי תלמידים (כולל היגדים חדשים שנוספו בתשע"ה)

דיווחי מורים:

- למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר
- פיתוח וקידום מקצועי של מורים

נתוני תלמידים ומורים ברשות המקומית תשע"ה

שיעור ההשתתפות בסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית

בלוח הבא מוצגים נתוני המשיבים לסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית ברשות המקומית. הנתונים כוללים פירוט של מספר **התלמידים/המורים** שהשתתפו בסקרים ושיעורם (באחוזים) מתוך כלל התלמידים/המורים שהיו אמורים להשתתף בהם. כן מפורטים מספר **בתי-הספר** שתלמידיהם ומוריהם השתתפו בפועל בסקרים. הנתונים מוצגים בעבור כלל בתי-הספר ברשות המקומית.

הערה: במידה ושיעור המשיבים בקטגוריה כלשהי קטן מ-80% נתוניהם מוצגים בהמשך הדוח, אך יש להתייחס לנתונים אלו במשנה זהירות כיוון שהם אינם בהכרח מייצגים נאמנה את תמונת המצב ברשות.

לוח 1: מספר המשיבים ברשות בשאלונים ובראיונות ושיעורם (באחוזים) – בשכבות י'-י"א

בתי-ספר*	תלמידים/מורים		בתי-הספר בזמר	
	מספר	שיעור משיבים**		
1	28	74%	מורים	
1	146	90%	שכבת י'	תלמידים
1	159	90%		

* בית-ספר נחשב משתתף בסקרים בפועל אם לפחות אחד ממוריו או מתלמידיו השיב לסקר.

** נתון זה מתבסס על מספר המורים והתלמידים הרלוונטיים לפי דיווח בתיה"ס.

ריכוז הממצאים

בלוחות הבאים מפורטים נתוני המדדים המסכמים המדווחים בדוח הנוכחי בעבור מספר נושאים שנבדקו בסקרי האקלים הבית-ספרי והסביבה הפדגוגית בקרב מורים ותלמידים (לפירוט על אופן חישוב המדדים המסכמים ר' הסבר בפרק ההקדמה לעיל). בעבור כל נושא מוצגים נתוני התלמידים או המורים, בכלל בתי-הספר דוברי הערבית **ברשות המקומית**. לצד הנתונים הרשתיים מוצגים נתונים ארציים מקבילים המדווחים בעבור כלל בתי-הספר ובעבור בתי-ספר דוברי ערבית בארץ. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור שכבות י"א.

הערה: כאשר מספר המשיבים ברשות בקבוצת השכבות י"א הנו קטן במיוחד, נתוני הרשות אינם מוצגים בעבור קבוצת שכבות זו.

להסבר כיצד חושב המסכם – ר' פרק ההקדמה

לוח 2: פירוט המדדים המסכמים בנושאי אקלים בית-ספרי לפי דיווחי תלמידים ברשות

שכבות י"א				אקלים בית-ספרי לפי דיווחי תלמידים בזמר
סך הכול		דוברי ערבית		
ברשות	בארץ	ברשות	בארץ	
דיווחי תלמידים				
69%	58%	68%	58%	תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר בקרב התלמידים
42%	39%	51%	39%	יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים
65%	60%	67%	60%	יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה
6%	9%	10%	9%	היעדר תחושת מוגנות של התלמידים*
7%	11%	9%	11%	מעורבות באירועי אלימות*
5%	10%	7%	10%	אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט*
53%	48%	64%	48%	מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות
38%	47%	44%	47%	התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה

* בנושא זה ערכים גבוהים יותר מצביעים על היקף רחב יותר של התופעה השלילית הנמדדת.

לוח 3: פירוט המדדים המסכמים בנושאי אקלים בית-ספרי לפי דיווחי מורים ברשות

מורים בחט"ע				אקלים בית-ספרי לפי דיווחי מורים בזמר
סך הכול		דוברי ערבית		
ברשות	בארץ	ברשות	בארץ	
72%	58%	69%	58%	
דיווחי מורים				
שביעות הרצון של המורים מבית-הספר				
שותפות הורים בבית-הספר				
75%				
76%				
67%				
76%				

לוח 4: פירוט המדדים המסכמים בנושאי הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי תלמידים ברשות

שכבות י"א-י"א				הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי תלמידים בזמר
סך הכול		דוברי ערבית		
ברשות	בארץ	ברשות	בארץ	
דיווחי תלמידים				
76%	73%	81%	73%	תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות
54%	62%	70%	62%	מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה
61%	57%	69%	57%	מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים
89%	91%	92%	91%	תפיסת חשיבות תעודת הבגרות
59%	58%	71%	58%	בית-הספר כמכשיר לחיים
48%	51%	63%	51%	תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה
52%	54%	65%	54%	פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות
55%	60%	68%	60%	אסטרטגיות ללמידה עצמית
52%	49%	62%	49%	קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים
54%	35%	57%	35%	מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי תלמידים
72%	59%	71%	59%	מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה – לפי דיווחי תלמידים

לוח 5: פירוט המדדים המסכמים בנושאי הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי מורים ברשות

מורים בחט"ע				הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי מורים בזמר
סך הכול		דוברי ערבית		
ברשות	בארץ	ברשות	בארץ	
דיווחי מורים				
64%	73%	76%	73%	הוראה דיפרנציאלית בבית-הספר
91%	94%	93%	94%	מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים
71%	69%	76%	69%	עבודת צוות בבית-הספר
88%	88%	93%	88%	למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר
45%	34%	56%	34%	פיתוח וקידום מקצועי של מורים
68%	47%	61%	47%	מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי מורים

פרק 1. אקלים בית-הספר לפי דיווחי תלמידים

פרק זה, המתייחס לאקלים הבית-ספרי לפי דיווחי התלמידים ברשות, כולל מידע בנוגע לנושאים הבאים:

1.1. שביעות רצון

1.1.1. תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר בקרב התלמידים

באיזו מידה השהייה בבית-הספר היא חוויה חיובית לתלמידים, חוויה של שייכות ושביעות רצון?

1.2. יחסים בין-אישיים בין באי בית-הספר

1.2.1. יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים

באיזו מידה היחסים בין המורים לתלמידים מתאפיינים באכפתיות וקרבה?

1.2.2. יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה

באיזו מידה היחסים בין התלמידים מתאפיינים בלכידות ובעזרה הדדית?

1.3. תחושת מוגנות וביטחון

1.3.1. היעדר תחושת מוגנות של התלמידים

באיזו מידה החוויה של התלמידים בבית-הספר מתאפיינת בתחושות של היעדר מוגנות, של חשש ופחד?

1.3.2. מעורבות באירועי אלימות

האם ובאיזו תדירות התלמידים מדווחים כי נפלו קורבן לאירועי אלימות מסוגים שונים ובדרגות חומרה שונות בעת ששהו בבית-הספר?

1.3.3. אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט*

האם ובאיזו תדירות התלמידים מדווחים על מקרים של אלימות ברשתות החברתיות ובאינטרנט?

1.3.4. מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות

באיזו מידה התלמידים חשים שבית-הספר משקיע מאמצים ביצירת אווירה של מוגנות בקרב התלמידים?

1.4. משמעת והתנהגות

1.4.1. התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה

כיצד מתנהלים השיעורים שהתלמידים משתתפים בהם? האם שוררת בהם אווירה לימודית רצינית, נעימה ונינוחה?

* נושא זה נוסף לדוחות הבית-ספריים במהלך השנים. לפרטים נוספים ר' פרק ההקדמה.

1.1 שביעות רצון

1.1.1 תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר בקרב התלמידים

הנתונים שלהלן עוסקים בסוגיה הבסיסית של תחושות שביעות הרצון והשייכות של תלמידים לבית-הספר. המדדים וההיגדים שיוצגו בתת-פרק זה מביאים בפני הקורא תמונה של התחושות הכלליות בקרב התלמידים: באיזו מידה השהייה בבית-הספר באופן כללי נתפסת כחוויה חיובית ונעימה?

לתשומת לבך

בהמשך הדוח יוצגו נתונים בדבר שביעות רצונם של המורים מבית-הספר. כדאי לבחון את ההלימה שבין התפיסות השונות של המורים והתלמידים כבסיס ראשוני בלבד לדיון וללמידה. יחד עם זאת חשוב להיזהר מפרשנויות מרחיקות לכת בהשוואות אלה, וזאת בשל הבדלים בהיבטים השונים של הנושא שנבדקו בקרב מורים ובקרב תלמידים ובשל דרך שונה של איסוף הנתונים (ראיונות טלפוניים לעומת שאלונים למילוי עצמי).

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

תרשים 1: דיווחי התלמידים על תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר										
100% 50% 0% <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>58%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>69%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>68%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>67%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	58%	בארץ	69%	דוברי ערבית בארץ	68%	דוברי ערבית ברשויות	67%	המדד המסכם: תחושה כללית חיובית כלפי בית-הספר
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	58%										
בארץ	69%										
דוברי ערבית בארץ	68%										
דוברי ערבית ברשויות	67%										
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):											
<table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>53%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>63%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>65%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>65%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	53%	בארץ	63%	דוברי ערבית בארץ	65%	דוברי ערבית ברשויות	65%	"אני אוהב להיות בבית-הספר".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	53%										
בארץ	63%										
דוברי ערבית בארץ	65%										
דוברי ערבית ברשויות	65%										
<table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>66%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>72%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>70%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>70%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	66%	בארץ	72%	דוברי ערבית בארץ	70%	דוברי ערבית ברשויות	70%	"גם אילו הייתי יכול, לא הייתי עובר לבית-ספר אחר".*
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	66%										
בארץ	72%										
דוברי ערבית בארץ	70%										
דוברי ערבית ברשויות	70%										
<table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>56%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>72%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>68%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>67%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	56%	בארץ	72%	דוברי ערבית בארץ	68%	דוברי ערבית ברשויות	67%	"טוב לי בבית-הספר".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	56%										
בארץ	72%										
דוברי ערבית בארץ	68%										
דוברי ערבית ברשויות	67%										

* נוסח ההיגד בשאלון היה "אילו הייתי יכול, הייתי עובר לבית-ספר אחר". לצורך הדיווח בדוח זה ההיגד נוסח מחדש, כך שערך גבוה יותר בהיגד משקף תחושה כללית טובה יותר, בדומה לשאר ההיגדים במדד.

1.2 יחסים בין-אישיים בין באי בית-הספר

1.2.1 יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים

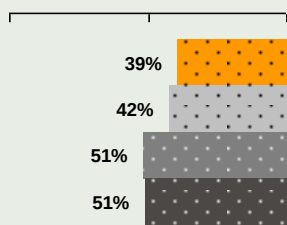
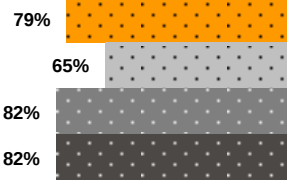
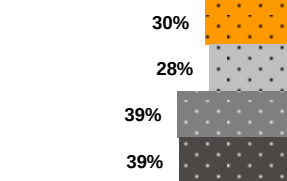
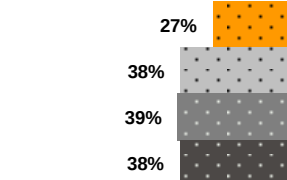
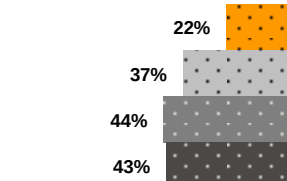
בתת-פרק זה מוצגים ממצאים מדיווחי תלמידים על מערכת היחסים ביניהם לבין צוות המורים, יחסים אשר מהווים את התשתית שעליה נבנים תהליכי ההוראה והלמידה. הנתונים שלהלן בוחנים באיזו מידה היחסים בין המורים לתלמידים מתאפיינים ביחסי קרבה ואכפתיות באופן היוצר אווירה בין-אישית חיובית ומעצימה.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' טרק ההקדמה

תרשים 2: דיווחי התלמידים על יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	המדד המסכם: יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"יש לי יחסים קרובים וטובים עם רוב המורים שלי".
	"כשעצוב לי או כשרע לי, אני מרגיש נוח לדבר על זה עם משהו מהמורים שלי".
	"לרוב המורים אכפת ממני וממה שקורה לי, ולא רק בקשר ללימודים".
	"לרוב המורים חשוב מאוד לדעת איך אני מרגיש בבית-הספר ובכלל".

1.2.2 יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה

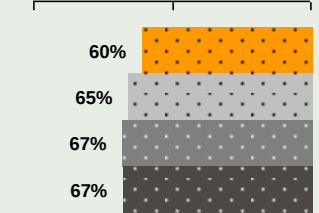
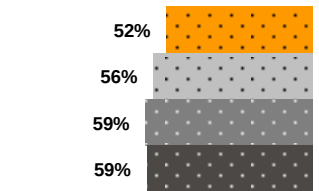
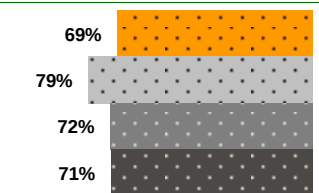
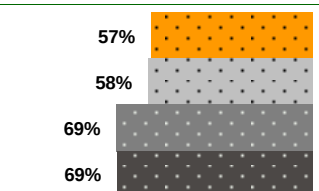
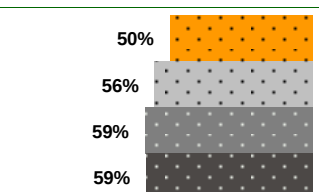
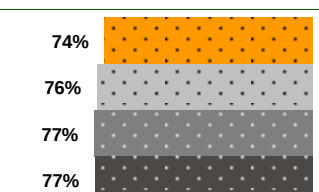
בעוד שיחסים בין מורים לתלמידים הם נדבך חשוב ביצירת אווירה לימודית טובה ומקדמת, הרי שגם ליחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם נודעת חשיבות רבה ביצירת פניות בקרב התלמידים להתמקד בלימודיהם. המדד "יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה" מבקש לבחון את תפיסות התלמידים ברשות בדבר טיב היחסים ביניהם, ולברר באיזו מידה יחסים אלו מתאפיינים בלכידות, בעזרה הדדית ובאכפתיות.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

תרשים 3: דיווחי התלמידים על יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר										
100% 50% 0% <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>60%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>65%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>67%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>67%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	60%	בארץ	65%	דוברי ערבית בארץ	67%	דוברי ערבית ברשויות	67%	המדד המסכם: יחסים חיוביים בין תלמידים לחבריהם לכיתה
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	60%										
בארץ	65%										
דוברי ערבית בארץ	67%										
דוברי ערבית ברשויות	67%										
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):											
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>52%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>56%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>59%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>59%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	52%	בארץ	56%	דוברי ערבית בארץ	59%	דוברי ערבית ברשויות	59%	"הכיתה שלי מלוכדת ומגובשת".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	52%										
בארץ	56%										
דוברי ערבית בארץ	59%										
דוברי ערבית ברשויות	59%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>69%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>79%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>72%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>71%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	69%	בארץ	79%	דוברי ערבית בארץ	72%	דוברי ערבית ברשויות	71%	"לרוב התלמידים בכיתה שלי יש עם מי להיות בהפסקות".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	69%										
בארץ	79%										
דוברי ערבית בארץ	72%										
דוברי ערבית ברשויות	71%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>57%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>58%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>69%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>69%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	57%	בארץ	58%	דוברי ערבית בארץ	69%	דוברי ערבית ברשויות	69%	"לרוב התלמידים בכיתה שלי חשוב לעזור אחד לשני".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	57%										
בארץ	58%										
דוברי ערבית בארץ	69%										
דוברי ערבית ברשויות	69%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>56%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>59%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>59%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	50%	בארץ	56%	דוברי ערבית בארץ	59%	דוברי ערבית ברשויות	59%	"לתלמידים בכיתה אכפת זה מזה".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	50%										
בארץ	56%										
דוברי ערבית בארץ	59%										
דוברי ערבית ברשויות	59%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>74%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>76%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>77%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>77%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	74%	בארץ	76%	דוברי ערבית בארץ	77%	דוברי ערבית ברשויות	77%	"בכיתה שלי יש אווירה טובה בין התלמידים".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	74%										
בארץ	76%										
דוברי ערבית בארץ	77%										
דוברי ערבית ברשויות	77%										

1.3 תחושת מוגנות וביטחון

1.3.1 היעדר תחושת מוגנות של התלמידים

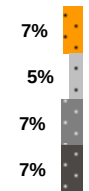
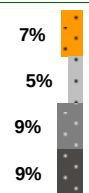
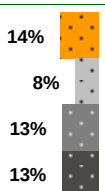
הנתונים הבאים עוסקים בתחושות של היעדר מוגנות, פחד וחשש בקרב תלמידים בבית-הספר, ומשקפים את קיומה או את אי-קיומה של תחושת ביטחון אישי בקרב התלמידים בבית-הספר ברשות (חשש מהצקות מצד תלמידים אלימים, ממריבות, חשש לחפצים). וזאת מתוך הבנה שאווירה של ביטחון אישי ומוגנות היא תנאי הכרחי ללמידה ולהיווצרות אקלים של צמיחה בבית-הספר.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **היעדר תחושת מוגנות בבית הספר** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 4: דיווחי התלמידים על היעדר תחושת מוגנות בבית-הספר

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשיון מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: היעדר תחושת מוגנות של התלמידים
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"לפעמים אני פוחד ללכת לבית-הספר, כי יש בו תלמידים שמתנהגים באלימות".
	"לפעמים אני מעדיף להישאר בהפסקות בכיתה, כי אני חושש שיפגעו בי".
	"יש בבית-הספר מקומות שאני פוחד להסתובב בהם".

לתשומת לבך: בתרשים זה ערכים גבוהים יותר מצביעים על תחושה חזקה יותר של היעדר מוגנות, לפי דיווחי התלמידים.

1.3.2 מעורבות באירועי אלימות

הנתונים הבאים משקפים את דיווחיהם של תלמידים ברשות על אירועי אלימות שחוו בבית-הספר¹ במהלך החודש שקדם להעברת השאלונים. התלמידים התבקשו לדווח על סוגים שונים של אלימות שהופנתה כלפיהם ובדרגות חומרה שונות, החל מדחיפות ואיומים דרך הפצת שמועות, חרמות ונידויים, וכלה בפגיעות שכללו שימוש בחפצים או באגרופים.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מעורבות באירועי אלימות** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-א'.

כיצד חושב המדד המסכם של מעורבות באירועי אלימות?

בהיגדים המתייחסים למעורבות תלמידים באירועי אלימות התבקשו התלמידים לדווח באיזו שכיחות התרחשו בחודש שקדם למילוי השאלון גילויי אלימות שונים המתוארים בהיגדים. בנוגע לכל היגד התבקש התלמיד לבחור מתוך שלוש אפשרויות תשובה: 1- "אף פעם", 2- "פעם או פעמיים", 3- "שלוש פעמים או יותר".

לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שצינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (2 או 3) **כמדווחים על האירוע**, ושיעורם (באחוזים, להלן "שיעור המדווחים") מוצג בתרשים שלהלן.

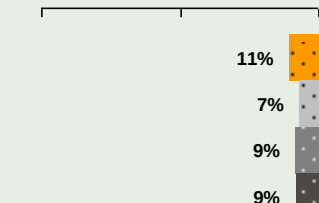
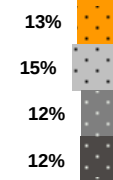
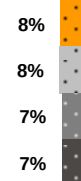
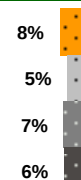
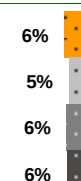
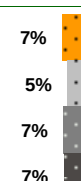
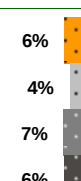
המדד המסכם של מעורבות באירועי אלימות הוא **הממוצע של שיעורי המדווחים** על אירועי האלימות המתוארים בהיגדים השונים, והוא נע בין 0 ל-100.

לתשומת לבך

המדד המסכם "**מעורבות באירועי אלימות**" כולל בתוכו דיווחי תלמידים על כך שנפלו קרבן לאלימות מסוגים שונים ובדרגות חומרה שונות. בהבנת הנושא חשוב לבחון לא רק את המדד המסכם, אלא גם איזה סוג אלימות מאפיין את בתי-הספר, אם בכלל, כפי שמפורט להלן.

¹ בנושא זה הסתייענו בליווי המקצועי של פרופ' רמי בנבנישתי ובשימוש בכלי המחקר שלו ושל פרופ' מונא חורי-כסאברי ופרופ' רון אסטור. לפירוט נוסף ר' בנבנישתי, ר. חורי-כסאברי, מ. ואסטור, ר. (2005). *אלימות במערכת החינוך – דוח מחקר*. בית-הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

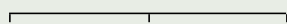
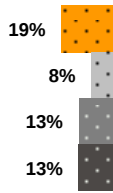
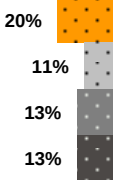
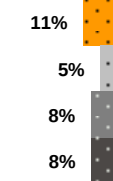
תרשים 5: דיווחי התלמידים על מעורבות באירועי אלימות

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשיוח מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	המדד המסכם: מעורבות באירועי אלימות
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לאלימות (% מדווחים):	
	"בחודש האחרון מישוה מהתלמידים דחף אותי".
	"בחודש האחרון קיבלתי מכה או בעיטה או אגרוף מאחד התלמידים שרצה לפגוע בי".
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לאלימות חמורה (% מדווחים):	
	"בחודש האחרון אחד התלמידים השתמש במקל, באבן, בכיסא או בחפץ אחר כדי לפגוע בי".
	"בחודש האחרון מישוה מהתלמידים נתן לי מכות חזקות".
	"בחודש האחרון אחד התלמידים איים שיפגע בי בבית-הספר או אחרי הלימודים".
	"בחודש האחרון מישוה מהתלמידים סחט ממני באיומים כסף, אוכל או דברי ערך".

לתשומת לבך: בתרשים זה ערכים גבוהים יותר מצביעים על מעורבות רבה יותר באלימות, לפי דיווחי התלמידים.

➔ **המשך התרשים בעמוד הבא**

המשך התרשים: דיווחי התלמידים על מעורבות באירועי אלימות

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר										
100% 50% 0% 											
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לאלימות עקיפה (% מדווחים):											
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>19%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>8%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>13%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשות</td> <td>13%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	19%	בארץ	8%	דוברי ערבית בארץ	13%	דוברי ערבית ברשות	13%	"בחודש האחרון אחד התלמידים ניסה לשכנע תלמידים אחרים לא לדבר איתי או לא להיות חברים שלי".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	19%										
בארץ	8%										
דוברי ערבית בארץ	13%										
דוברי ערבית ברשות	13%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>11%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>13%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשות</td> <td>13%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	20%	בארץ	11%	דוברי ערבית בארץ	13%	דוברי ערבית ברשות	13%	"בחודש האחרון אחד התלמידים הפיץ עלי שמועות לא נכונות כדי לפגוע בי (למשל באינטרנט או ברכילות מאחורי הגב)".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	20%										
בארץ	11%										
דוברי ערבית בארץ	13%										
דוברי ערבית ברשות	13%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>11%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>8%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשות</td> <td>8%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	11%	בארץ	5%	דוברי ערבית בארץ	8%	דוברי ערבית ברשות	8%	"בחודש האחרון הטילו עלי 'חרם': קבוצת תלמידים לא רצתה לדבר או לשחק איתי".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	11%										
בארץ	5%										
דוברי ערבית בארץ	8%										
דוברי ערבית ברשות	8%										

לתשומת לבך: בתרשים זה ערכים גבוהים יותר מצביעים על מעורבות רבה יותר באלימות, לפי דיווחי התלמידים.

1.3.3 אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט

בעשור האחרון חל שינוי דרמטי בדפוס ובהיקף השימוש באינטרנט וברשתות החברתיות בקרב ילדים ובני נוער. ילדים ובני נוער מוצאים באינטרנט וברשתות החברתיות מענה חברתי, לימודי וכר נרחב לפעילויות פנאי. שינויים אלה, מחייבים לתת את הדעת על הסכנות הכרוכות בשימוש באינטרנט, כגון חשיפה לתכנים בלתי הולמים, פגיעה חברתית כמו אלימות מילולית, הפצת שמועות, חרמות ופגיעה בפרטיות. חשיפת היקף התופעה עשויה לסייע בהגברת מודעות של הורים, מורים וילדים לשימוש נכון באינטרנט ובהטמעת החשיבות של גלישה בטוחה. המדד המסכם "אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט" מבקש לבחון באיזו מידה תלמידים נפגעו בשל הפצת תמונות, פרסום קללות/עלבונות, שמועות או קריאות לחרם ברשתות החברתיות ובאינטרנט.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

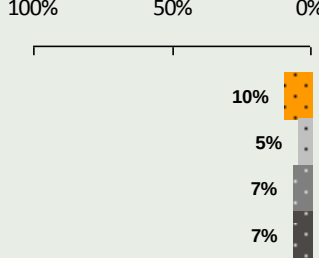
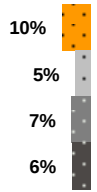
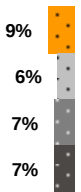
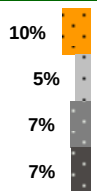
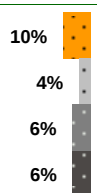
כיצד חושב המדד המסכם *le* מצורבות אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ואינטרנט?

בהיגדים המתייחסים למעורבות תלמידים באירועי אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט התבקשו התלמידים לדווח באיזו שכיחות התרחשו בחודש שקדם למילוי השאלון גילויי אלימות דיגיטלית שונים המתוארים בהיגדים. בנוגע לכל היגד התבקש התלמיד לבחור מתוך שלוש אפשרויות תשובה: 1 – "אף פעם", 2 – "פעם או פעמיים", 3 – "שלוש פעמים או יותר".

לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שצינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (2 או 3) **כמדווחים על האירוע**, ושיעורם (באחוזים, להלן "**שיעור המדווחים**") מוצג בתרשים שלהלן.

המדד המסכם של מעורבות באירועי אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט הוא **הממוצע של שיעורי המדווחים** על אירועי האלימות הדיגיטלית המתוארים בהיגדים השונים בנושא זה, והוא נע בין 0 ל-100.

תרשים 6: דיווחי התלמידים על אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: אלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לאלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט (% מדווחים):	
	"בחדש האחרון מישהו מהתלמידים הפיץ תמונה שלי באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון (כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו') במטרה לפגוע בי".
	"בחדש האחרון ספגתי קללות או עלבונות ברשתות החברתיות באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון (כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו')".
	"בחדש האחרון מישהו הפיץ עלי שמועות ברשתות החברתיות באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון (כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו') במטרה לפגוע בי".
	"בחדש האחרון מישהו הפיץ ברשתות החברתיות באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון (כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו') קריאה להחרים אותי או לא להיות חבר שלי".

לתשומת לבך: בתרשים זה ערכים גבוהים יותר מצביעים על מעורבות רבה יותר באלימות דיגיטלית ברשתות החברתיות ובאינטרנט, לפי דיווחי התלמידים.

1.3.4 מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות

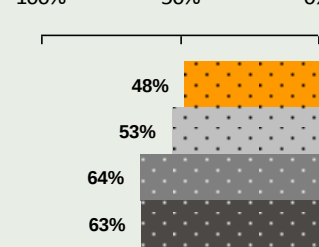
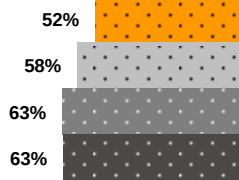
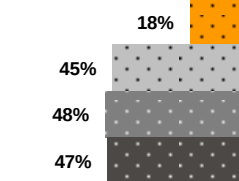
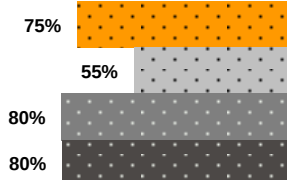
המדד "מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות" מבטא את תפיסות התלמידים בדבר **המאמצים** שצוות בית-הספר משקיע במניעת אלימות ובטיפול בה. יש לזכור כי גם כאשר תלמידים חשים מוגנים ובטוחים בבית-הספר ומעורבותם באירועי אלימות נמוכה, חשוב לבחון אם בית-הספר ממשיך לפעול ולהשקיע מאמצים כדי לשמר מצב זה.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

תרשים 7: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשיון מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קבוצה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>48%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>53%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>64%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשיון</td> <td>63%</td> </tr> </tbody> </table>	קבוצה	אחוז	ברשות המקומית	48%	בארץ	53%	דוברי ערבית בארץ	64%	דוברי ערבית ברשיון	63%	המדד המסכם: מאמצי בית-הספר לעידוד תחושת המוגנות
קבוצה	אחוז										
ברשות המקומית	48%										
בארץ	53%										
דוברי ערבית בארץ	64%										
דוברי ערבית ברשיון	63%										
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):											
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קבוצה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>52%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>58%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>63%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשיון</td> <td>63%</td> </tr> </tbody> </table>	קבוצה	אחוז	ברשות המקומית	52%	בארץ	58%	דוברי ערבית בארץ	63%	דוברי ערבית ברשיון	63%	"כשיש מקרי אלימות בבית-הספר המורים יודעים על כך".
קבוצה	אחוז										
ברשות המקומית	52%										
בארץ	58%										
דוברי ערבית בארץ	63%										
דוברי ערבית ברשיון	63%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קבוצה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>18%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>45%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>48%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשיון</td> <td>47%</td> </tr> </tbody> </table>	קבוצה	אחוז	ברשות המקומית	18%	בארץ	45%	דוברי ערבית בארץ	48%	דוברי ערבית ברשיון	47%	"בבית-הספר עושים פעולות רבות כדי למנוע אלימות וכדי לטפל בה".
קבוצה	אחוז										
ברשות המקומית	18%										
בארץ	45%										
דוברי ערבית בארץ	48%										
דוברי ערבית ברשיון	47%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>קבוצה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>75%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>55%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>80%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשיון</td> <td>80%</td> </tr> </tbody> </table>	קבוצה	אחוז	ברשות המקומית	75%	בארץ	55%	דוברי ערבית בארץ	80%	דוברי ערבית ברשיון	80%	"בהפסקות יש תמיד מורה או כמה מורים בחצר שתפקידם להשגיח שלא תהיה אלימות".
קבוצה	אחוז										
ברשות המקומית	75%										
בארץ	55%										
דוברי ערבית בארץ	80%										
דוברי ערבית ברשיון	80%										

1.4 משמעת והתנהגות

בעוד שסביבה מוגנת ובטוחה מהווה תנאי הכרחי להתפתחות אווירה לימודית (וגם, כמובן, מהווה מטרה בפני עצמה), הרי שחלק זה של פרק האקלים עוסק במישרין בהיווצרות אווירה מעודדת למידה, באמצעות בחינת דפוסי ההתנהגות של תלמידים בכיתות במהלך שיעורים.

1.4.1 התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה

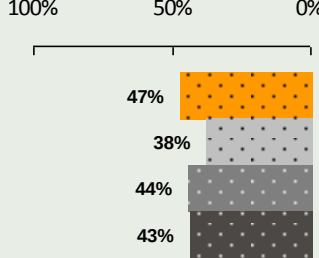
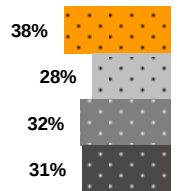
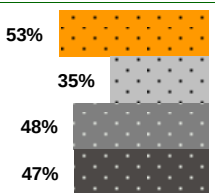
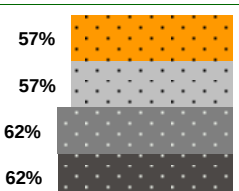
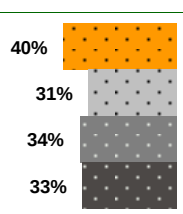
הנתונים הבאים מציגים את דיווחי התלמידים בדבר התנהגות נאותה של התלמידים במהלך השיעורים בכיתה – באיזו מידה השיעור מתנהל באווירה נעימה ונינוחה, או מתאפיין בחוסר שקט ומתח שאינם מאפשרים למידה.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 8: דיווחי התלמידים על התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"לעיתים רחוקות התלמידים עושים רעש ובלגאן בכיתה ומפריעים ללמוד".*
	"בכיתה שלי אין תלמידים שמתחצפים למורים".*
	"התלמידים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד למורים".
	"המורים לא צריכים לחכות הרבה זמן בתחילת השיעור עד שהתלמידים מפסיקים להרעיש".*

* היגדים אלה נוסחו בשאלון על דרך השלילה, ולצורך הדיווח נוסחו מחדש על דרך החיוב כשאר ההיגדים, כך שערך גבוה יותר בהיגדים אלו משקף רמה גבוהה יותר של התנהגות נאותה של התלמידים בכיתה. הנוסח המקורי של ההיגדים בשאלון (לפי הסדר בטבלה) היה: "לעיתים קרובות התלמידים עושים רעש ובלגאן בכיתה ומפריעים ללמוד"; "בכיתה שלי יש תלמידים שמתחצפים למורים"; "המורים צריכים לחכות הרבה זמן בתחילת השיעור עד שהתלמידים מפסיקים להרעיש".

פרק 2. אקלים בית-הספר לפי דיווחי מורים

פרק זה, המתייחס לאקלים הבית-ספרי לפי דיווחי המורים ברשות, כולל מידע בנוגע לנושאים הבאים:

2.1. שביעות רצון

2.1.1. שביעות הרצון של המורים מבית-הספר

באיזו מידה המורים חווים תחושות של סיפוק ושביעות רצון בעבודתם? באיזו מידה הם שבעי רצון מהתנהלות בית-הספר?

2.2. יחסים בין אישיים בין באי בית-הספר

2.2.1. שותפות הורים בבית-הספר

האם קיים ערוץ תקשורת פתוח בין בית-הספר להורים? האם ההורים שותפים לתכנון ולעשייה הבית-ספרית?

2.1 שביעות רצון

2.1.1 שביעות הרצון של המורים מבית-הספר

הנתונים שלהלן מציגים את מידת שביעות רצונם של המורים ברשות המקומית מבית-הספר הן כמקום עבודה והן מבחינת אופן התנהלותו.

לתשומת לבך

סוגיה זו נבחנה קודם לכן מזווית הראייה של התלמידים. כדאי לבחון את ההלימה שבין התפיסות השונות של המורים והתלמידים כבסיס ראשוני לדיון וללמידה. יחד עם זאת חשוב להיזהר מפרשנויות מרחיקות לכת בהשוואות אלה, וזאת בשל הבדלים בהיבטים השונים של הנושא שנבדקו בקרב מורים ובקרב תלמידים ובשל דרך שונה של איסוף הנתונים (ראיונות טלפוניים לעומת שאלונים למילוי עצמי).

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **שביעות הרצון של המורים מבית-הספר** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

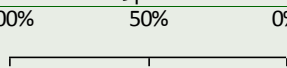
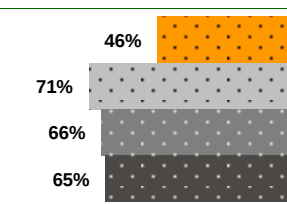
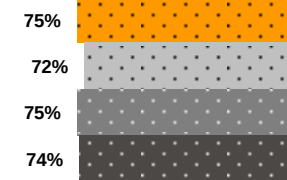
תרשים 9: דיווחי המורים על שביעות הרצון מבית-הספר

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: שביעות הרצון של המורים מבית-הספר
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לשביעות רצון מהעבודה בבית-הספר (% מסכימים):	
	"את שבעת רצון מעבודתך כמורה".
	"את לא חשה שהתעייפת מעבודת ההוראה"*.
	"את לא חשה שמוטל עליך עומס עבודה כבד מדי"*.
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים להתנהלות בית-הספר (% מסכימים):	
	"את שבעת רצון מהתנהלות בית-הספר".
	"בבית-הספר עושים פעולות רבות כדי שילמידים יהיה נעים לשהות בו".

* היגדים אלה נוסחו בשאלון על דרך השלילה, ולצורך הדיווח נוסחו מחדש על דרך החיוב כשאר ההיגדים, כך שערך גבוה יותר משקף שביעות רצון רבה יותר. הנוסח המקורי של ההיגדים, כפי שהופיעו בשאלון (על פי הסדר בטבלה): "את חשה שהתעייפת מעבודת ההוראה"; "את חשה שמוטל עליך עומס עבודה כבד מדי".

⇒ המשך התרשים בעמוד הבא

המשך התרשים: דיווחי המורים על שביעות הרצון מבית-הספר

כלל בתי-הספר - ברשות המקומית - בארץ - דוברי ערבית בארץ - דוברי ערבית ברשיון - מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לשביעות רצון מהתנהלות בית-הספר (% מסכימים):	
46% 71% 66% 65% 	"בבית-הספר עושים פעולות רבות כדי שלמורים יהיה נעים לשהות בו".
75% 72% 75% 74% 	"בבית-הספר משתדלים ליצור תנאים שיאפשרו לי להצליח בעבודתי".

2.2 יחסים בין אישיים בין באי בית-הספר

יחסים בין-אישיים חיוביים הכוללים יחסי גומלין הדדיים בין תלמידים, מורים והורים הם תנאי חשוב לתפקוד בית-ספרי מיטבי. התת-פרק הבא מתמקד באחד ההיבטים המרכזיים של היחסים הבין-אישיים בין באי בית-הספר – היחסים עם ההורים, וזאת מנקודת מבטם של המורים ברשות.

בעלי העניין העיקריים במתרחש בבית-הספר, מתוך הקהילה הסובבת אותו, הם הורי התלמידים. יחסים תקינים ופוריים בין בית-הספר לבין ההורים הם תנאי חשוב ליצירת אווירה חיובית הן במישור הלימודי והן במישור החברתי. נדבך מרכזי בכינון יחסים חיוביים הוא ערוץ תקשורת פתוח בין בית-הספר להורים, כך שהאחרונים יהיו מעודכנים בכל הנעשה עם ילדיהם. אולם יחסים פוריים בין בית-הספר להורים הם הרבה יותר מזה: יחסים כאלה מתאפיינים בשיתוף של ההורים בתכנון ובעשייה הבית-ספרית, תוך יצירת שותפות אמתית בין בית-הספר להורים.

למחצית ראשונה

התת-פרק הבא עוסק ביחסים עם ההורים בבית-הספר כפי שהם מצטיירים בדיווחי המורים והם משלימים את הדיווח שהוצג קודם לכן בנושא טיב היחסים הבין-אישיים בין המורים והתלמידים לפי דיווחי התלמידים. כאמור, יחסים בין-אישיים חיוביים במשולש שבין תלמידים, מורים והורים הם תנאי חשוב לתפקוד בית-ספרי מיטבי הן במישור הפדגוגי והן במישור של הישגים לימודיים.

2.2.1 שותפות הורים בבית-הספר

המדד "שותפות הורים בבית-הספר" מבקש לבחון את התקשורת ואת מידת המעורבות ושיתוף הפעולה בין ההורים לבין בית-הספר, על סמך דיווחי המורים.

הרכב ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם השתנה בתשע"ה ועל כן לא ניתן להשוות את נתוני המדד הנוכחי לנתונים שפורסמו בעבר בדוחות קודמים של ראמ"ה.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **שותפות הורים בבית-הספר** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 10: דיווחי המורים על שותפות הורים בבית-הספר

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשיון ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: שותפות הורים בבית-הספר
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"בית-הספר מיידיע את ההורים באופן שוטף על הנעשה בבית-הספר".
	"להורים יש אוזן קשבת בבית-הספר בכל שאלה, בעיה או תלונה שעולה".
	"הורי התלמידים נמצאים בקשר קבוע טלפוני, מייל, סמס וכד', עם המחנך כדי להתעדכן במצבו של הילד שלהם".
	"המורים בבית-הספר מתייעצים עם ההורים כיצד כדאי לשפר את ההתקדמות הלימודית של הילד שלהם".

פרק 3. הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי תלמידים

פרק זה מתמקד במאפיינים מרכזיים של הסביבה הפדגוגית בחטיבות העליונות. הפרק עוסק בשלושה נושאים עיקריים: היבטים רגשיים-מוטיבציוניים בלמידה, דרכי הוראה-למידה-הערכה וחינוך חברתי-ערכי בבית-הספר.

גם בפרק זה, בדומה לפרק האקלים, מוצגים היגדים ומדדים המתאימים לכל שלבי הגיל, אשר הועברו גם בקרב תלמידי יסודי וחט"ב. כמו כן מוצגים גם היגדים ומדדים ייחודיים לתלמידי החטיבות העליונות ואשר משקפים את הסוגיות הרלוונטיות להם (כגון עמדות כלפי בחינות הבגרות ותעודת הבגרות, תפיסות בדבר המידה שבה הם נתרמים מלימודיהם, תפיסות לגבי עתידם כבוגרים ועוד).

3.1. היבטים רגשיים-מוטיבציוניים בלמידה

3.1.1. תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות

באיזו מידה המורים תומכים ומעודדים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות?

3.1.2. מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה*

האם התלמידים לומדים מתוך עניין, סקרנות והנאה ומגלים מעורבות רבה בלמידה?

3.1.3. מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים*

באיזו מידה המורים מצפים מהתלמידים להתאמץ, מאמינים ביכולותיהם ומעודדים אותם להעמיק בנושאי הלימוד?

3.1.4. תפיסת חשיבות תעודת הבגרות

באיזו מידה התלמידים תופסים את תעודת הבגרות כחשובה?

3.1.5. בית-הספר כמכשיר לחיים

באיזו מידה החטיבה העליונה מכשירה ומכינה את התלמידים לחיים שלאחר סיום ביה"ס?

3.2. דרכי הוראה-למידה-הערכה

3.2.1. תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה

באיזו מידה אופן ההוראה נתפס בעיניהם כבהיר, כמעורר חשק ללמוד וכמסייע בהבנת החומר וכמעודד חשיבה והעמקה?

3.2.2. פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות*

באיזו מידה התלמידים מדווחים על שימוש בדרכי הוראה, למידה והערכה איכותיות המעודדות חקירה ולמידה עצמאית (למידת חקר, למידה תחומית ובין תחומית וכדומה)?

* נושא זה נוסף לדוחות הבית-ספריים במהלך השנים. לפרטים נוספים ר' פרק ההקדמה.

3.2.3. אסטרטגיות ללמידה עצמית*

באיזו מידה התלמיד מסוגל לפקח באופן מודע על מחשבותיו, על הרגשותיו ועל התנהגותו במהלך הלמידה ולהשתתף באופן פעיל בתהליך הלמידה?

3.2.4. קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים

באיזו מידה המורים נותנים לתלמידים מידע והנחיה לצורך שיפור הלמידה?

3.3. חינוך חברתי-ערכי בבית-הספר

3.3.1. מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי תלמידים*

באיזו מידה בית-הספר מעודד תלמידים למעורבות חברתית ואזרחית בשורה של תחומים, כגון פעילות בתנועות נוער והתנדבות למען הקהילה?

3.3.2. מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה – לפי דיווחי תלמידים*

באיזו מידה התלמידים חשים כי בית-הספר פועל ומעודד תלמידים לגלות סובלנות כלפי האחר והשונה (למשל, דוברי שפה אחרת, בעלי מוגבלויות, משתייכים לדת אחרת וכד')?

* נושא זה נוסף לדוחות הבית-ספריים במהלך השנים. לפרטים נוספים ר' פרק ההקדמה.

3.1 היבטים רגשיים-מוטיבציוניים בלמידה

3.1.1 תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות

ציר היחסים בין התלמידים למורים הוא בעל חשיבות רבה בקידום תחושות של מוטיבציה ומסוגלות בקרב התלמידים, והוא מהווה תנאי חשוב להתקדמות התלמידים ולהצלחתם בלימודים. לציפיות ולתמיכת המורים בתלמידים נודעת השפעה על ציפיות התלמידים מעצמם ועל אמונתם ביכולותיהם ועל ביצועיהם בפועל. הנתונים הבאים עוסקים בדיווחי תלמידים על תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות. בהתאמה לגילאי התלמידים המרואיינים, הם התבקשו בין היתר להשיב על שאלות הבודקות את התמיכה והעידוד שהם מקבלים בזיקה לבחינות הבגרות.

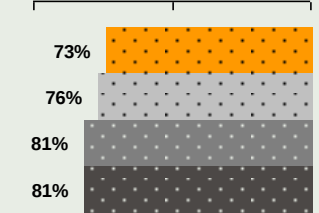
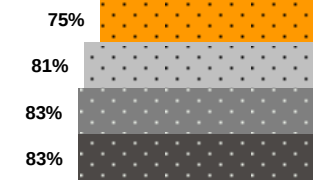
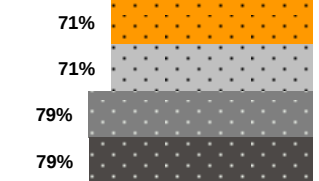
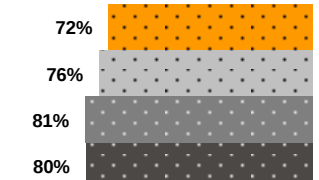
נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר**, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 11: דיווחי התלמידים על תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשיון ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	המדד המסכם: תמיכה ועידוד המורים בלימודי התלמידים לקראת מבחני הבגרות
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"בית-הספר מעודד אותי להפיק מעצמי את המרב בבחינות הבגרות".
	"אני מרגיש שצוות בית-הספר עושה מאמצים גדולים כדי לעזור לי להצליח בבחינות הבגרות".
	"אני מרגיש שצוות בית-הספר מאמין ביכולת שלי להצליח בבחינות הבגרות".

3.1.2 מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה

הנער הוא סקרן ובעל מוטיבציה ללמידה מטבעו. תלמידים הפועלים מתוך עניין, סקרנות והנאה מעורבים יותר בלמידה ויהיו מוכנים להתמודד עם משימות מאתגרות יותר בלמידה. המדד המסכם "מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה" מבקש לבחון את המידה שבה התלמידים מדווחים על למידה מתוך עניין, סקרנות והנאה ועד כמה הלימודים מקנים לתלמידים תחושה של מסוגלות ובטחון ביכולותיהם.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 12: דיווחי התלמידים על מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: מסוגלות, סקרנות ועניין בלמידה
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"אני מרגיש סקרנות ועניין כלפי הדברים שאני לומד בבית-הספר".
	"הדברים שמלמדים בבית-הספר מקנים לי ידע רב וחשוב".
	"אני בטוח שאוכל להצליח בלימודים גם אם המשימות יהיו קשות".
	"הדברים שאני לומד בבית-הספר עוזרים לי גם מחוץ לשעות הלימודים".
	"אני נהנה מהדברים שאני לומד בבית-הספר".

3.1.3 מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים

המדד המסכם "מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים" מבקש לבחון את המידה שבה התלמידים חשים שמוריהם מעודדים אותם להתעמק בלמידה, מצפים מהם להתאמץ בלימודיהם ומאמינים ביכולתם להצליח. עידוד מוטיבציה וסקרנות אצל תלמידים מקדם את תפקודם הקוגניטיבי של התלמידים ואת מיומנויות הלמידה שלהם.

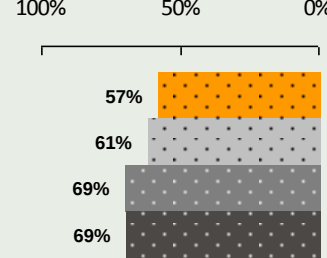
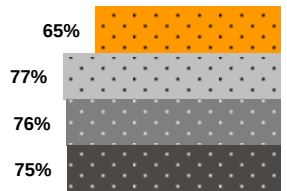
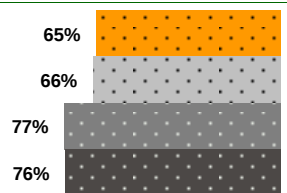
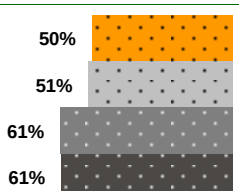
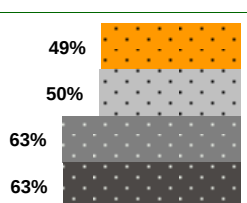
נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר**, ב**בתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

הערה: נושא זה כולל שני היגדים חדשים שהועברו לראשונה בשאלוני תשע"ה ולכן לא ניתן להשוותו לנתוני עבר.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 13: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: מאמצי בית-הספר לעידוד מוטיבציה וסקרנות בקרב התלמידים
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"רוב המורים מצפים מכל תלמיד להתאמץ בלימודים".
	"רוב המורים נותנים לי הרגשה שאני יכול להצליח בלימודים".
	"רוב המורים נותנים לי תחושה שהמחשבות והדעות שלי הן חשובות ובעלות ערך".
	"רוב המורים מעודדים אותי להתעמק בנושאים לימודיים שמעניינים אותי (למשל: לשאול שאלות, לחקור את הנושא וכו')".

3.1.4 תפיסת חשיבות תעודת הבגרות

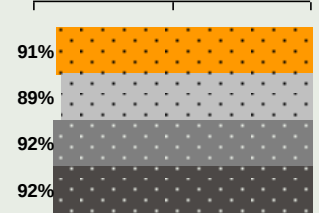
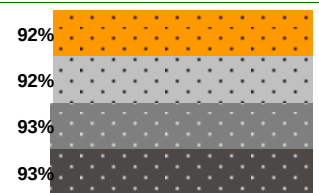
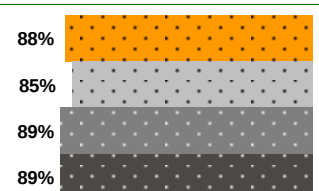
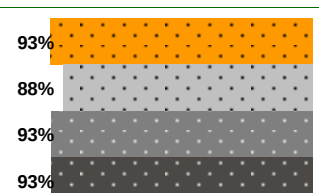
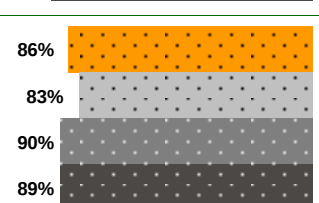
בתת-פרק הנוכחי מוצגים היגדים נוספים הבוחנים את המוטיבציה של התלמידים והאמונה העצמית ביכולתם להצליח בלימודים – בזיקה לתעודת הבגרות ולחשיבות שלה בהמשך חייהם.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **תפיסת חשיבות תעודת הבגרות**– לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 14: דיווחי התלמידים על תפיסת חשיבות תעודת הבגרות

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: תפיסת חשיבות תעודת הבגרות
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לחשיבות תעודת הבגרות בעיני התלמידים (% מסכימים):	
	"חשוב לי להצליח בבחינות הבגרות".
	"תעודת הבגרות חשובה מאוד כדי להתקדם בחיים".
	"אני משקיע הרבה על מנת להצליח בבחינות הבגרות".
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לתרומת תעודת הבגרות לחיי התלמיד בעתיד (% מסכימים):	
	"אני מאמין שתעודת הבגרות שאקבל תאפשר לי להתקבל למסלול הלימודים שאבחר בעתיד".
	"אני מאמין שתעודת הבגרות שאקבל תאפשר לי להתקבל לסוג העבודה שאבחר בעתיד".

3.1.5 בית-הספר כמכשיר לחיים

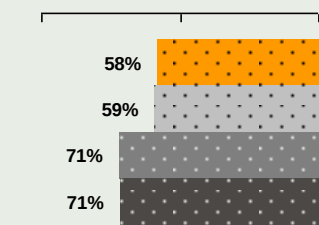
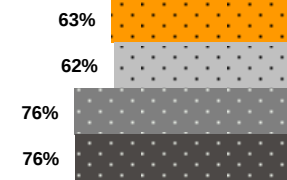
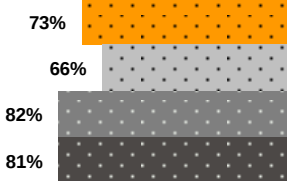
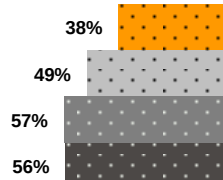
אחת השאלות החשובות שעולות ביחס למערכת החינוך בכלל ולחטיבות העליונות בפרט היא באיזו מידה הן מכשירות ומכינות את התלמידים לחיים שלאחר סיום בית-הספר, ובפרט לעולם העבודה ולהשכלה העל-תיכונית.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **בית-הספר כמכשיר לחיים** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר**, **בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 15: דיווחי התלמידים על בית-הספר כמכשיר לחיים

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
 100% 50% 0%	המדד המסכם: בית-הספר כמכשיר לחיים
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"אני מרגיש שבית-הספר נותן לי כלים שיעזרו לי להשתלב בעתיד בעולם העבודה".
	"בית-הספר מעודד את התלמידים ללמוד לימודים אקדמיים בהמשך דרכם (באוניברסיטה, במכללה וכד)".
	"אני מרגיש שבית-הספר מעודד אותי להפיק מעצמי את המרב בתחומים שהם אינם לימודיים (לדוגמא: ספורט, מוזיקה, וכד)".

3.2 דרכי הוראה-למידה-הערכה

כאשר מבקשים לחקור, לבחון ולהבין את הסביבה הפדגוגית בבתי-הספר הרי שלב ליבו של התהליך הפדגוגי הם תהליכי ההוראה-למידה-הערכה המתקיימים בכיתות. במשרד החינוך רואים חשיבות רבה בהטמעת תהליכי הוראה-למידה-הערכה הרלוונטיים ללומד ולעולמו, בתהליכים בהם הלומד מעורב יותר בלמידה, וכן בתהליכים שהם בעלי ערך רב יותר הן ללומד עצמו והן לקהילה אליה הוא משתייך ולחברה באופן כללי. בתת-פרק זה מוצגים מספר היבטים מרכזיים של תהליכי ההוראה-למידה-הערכה בכיתות: תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה, פרקטיקות ההוראה-למידה-הערכה הנהוגות בכיתות, אסטרטגיות ללמידה עצמית וקבלת הערכה ומשוב מהמורים.

3.2.1 תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה

התלמידים התבקשו לחוות את דעתם באשר לאופן ההוראה של המורים: באיזו מידה אופן ההוראה נתפס בעיניהם כבהיר, כמעורר חשק ללמוד, כמסייע בהבנת החומר וכמעודד חשיבה והעמקה. על בסיס שורה של היגדים אלו חושב המדד "תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה".

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר**, **בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ** ו**בדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' טרק ההקדמה

תרשים 16: דיווחי התלמידים על תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0%	המדד המסכם: תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לתפיסת ההוראה כברורה (% מסכימים):	
	"רוב המורים מסבירים באופן ברור את החומר שהם מלמדים."
	"רוב המורים שלי מלמדים באופן שגורם לי להבין את החומר."
	"רוב המורים שלי יודעים ללמד טוב."
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לתפיסת ההוראה כמעניינת (% מסכימים):	
	"רוב המורים מלמדים באופן מעניין המעורר חשק להקשיב להם וללמוד."
	"רוב המורים מלמדים באופן שמעודד אותי לחשוב על החומר ולהתעמק בו."

3.2.2 פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות

מערכת החינוך שואפת לטפח תלמידים המתאפיינים בסקרנות, בחדוות למידה וביכולת חקירה ולמידה עצמאית. לצורך כך ניתן להשתמש במגוון דרכי הוראה-למידה-הערכה איכותיות: למידה בדרך החקר, למידה ממפגש עם "אחרים", למידה תחומית ובין תחומית, למידה עם מנחה או חונך, למידה פעילה, עבודת צוות, פעילות במרחבים מגוונים, פתרון בעיות, קריאה, כתיבה, תצפית, התנסות בדרכי ייצוג שונות של ידע וארגונו ועוד². על בסיס היגדים המתארים את השימוש בפרקטיקות מגוונות אלו חושב המדד המסכם בנושא.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

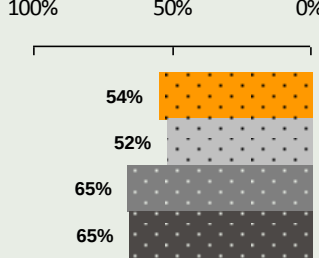
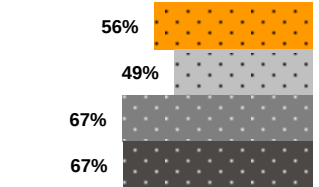
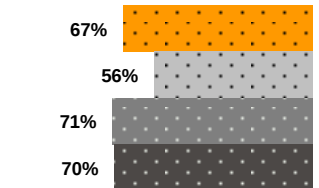
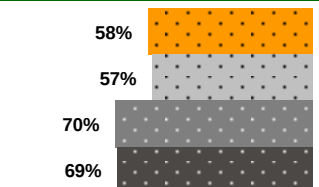
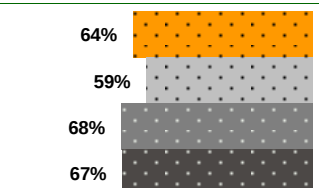
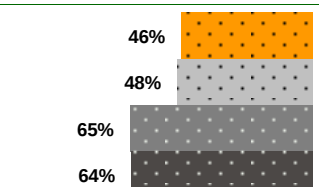
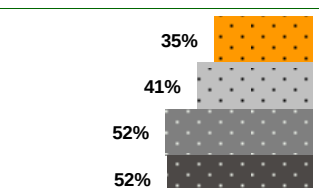
בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

² משרד החינוך (2014). אבני דרך ללמידה משמעותית.

תרשים 17: דיווחי התלמידים על פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: פרקטיקות הוראה-למידה-הערכה איכותיות
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"המורים בבית-הספר מכוונים אותנו ללמוד בדרכים שונות, כגון עבודות חקר, ביצוע תצפיות, למידה מבוססת על פרויקטים וכו'."
	"המורים בבית-הספר מעריכים את העבודה שלנו לא רק על פי הישגים במבחנים אלא גם על פי מידע אחר (למשל: עבודת חקר שעשיתי, תצפית שערכתי, פרויקט שעשיתי וכו')."
	"ככלל, אני מרגיש שהמורים בבית-הספר מעודדים אותנו להיות פעילים במהלך הלמידה: לשאול שאלות, להציג את עבודתנו בפני הכיתה, לצאת לפעילויות לימודיות מחוץ לכיתה וכו'."
	"במהלך השיעורים המורים בבית-הספר מקשרים את החומר הנלמד לנושאים נוספים (למשל למקצועות אחרים, לאירועים בחדשות וכו')."
	"רוב המורים מטיילים עלינו משימות של עבודה משותפת עם תלמידים אחרים."
	"תלמידים בכיתתי עובדים על משימות שונות באופן עצמאי במסגרת השיעורים."

3.2.3 אסטרטגיות ללמידה עצמית

אסטרטגיות ללמידה עצמית כוללות מגוון של תהליכים באמצעותם הלומד מפקח באופן מודע על מחשבותיו, על רגשותיו ועל התנהגותו במהלך הלמידה. שימוש באסטרטגיות ללמידה עצמית מעיד על השתתפות פעילה של הלומד בתהליך הלמידה. תלמיד המכוון את למידתו לומד מתוך הנעה פנימית גבוהה ועשוי להצליח יותר בתהליך הלמידה³. המדד המסכם "אסטרטגיות ללמידה עצמית" מבקש לבחון את המידה שבה התלמיד מארגן לעצמו חומר חדש בזמן הלמידה, מוודא שהבין את החומר הנלמד, פונה לבקש סיוע אם מרגיש שזקוק לכך ומנסה להרחיב את הידע שלו על נושאים שלמד בבית-הספר.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

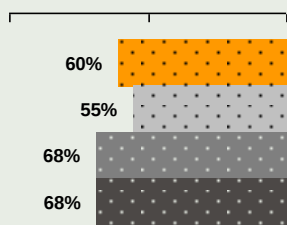
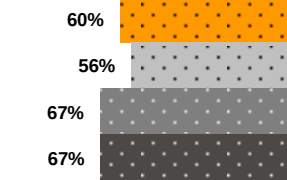
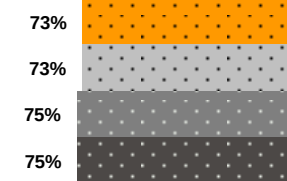
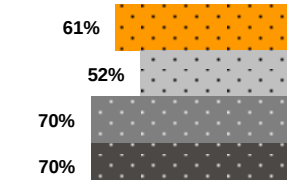
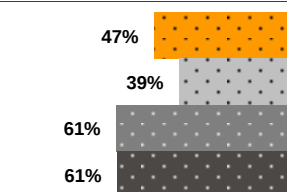
בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **אסטרטגיות ללמידה עצמית** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י-יא'.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

³ Zimmerman, B. J. (1986). Development of self-regulated learning. Which are the key subcomponents? *Contemporary Educational Psychology*, 16, 307-313.

תרשים 18: דיווחי התלמידים על אסטרטגיות ללמידה עצמית

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	המדד המסכם: אסטרטגיות ללמידה עצמית
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"בזמן למידת חומר חדש אני מנסה לסדר אותו לעצמי באופן שיעזור לי ללמוד (למשל: כותב ראשי פרקים, מדגיש קטעים מרכזיים, כותב סיכומים וכו')."
	"אם אינני מבין חומר כלשהוא, אפנה למישהו לבקש סיוע (למשל: למורה, לתלמיד אחר וכו')."
	"אחרי שאני לומד חומר חדש אני בודק את עצמי: האם הבנתי את הרעיונות המרכזיים? אילו רעיונות לא הבנתי במידה מספקת ואני זקוק לחיזוק? וכו'."
	"פעמים רבות אני מנסה להרחיב את הידע שלי על נושאים שנלמדים בבית-הספר (למשל: באמצעות קריאה בספרים, באמצעות חיפוש מידע באינטרנט וכו')."

3.2.4 קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים

הערכה ומשוב הנם חלק בלתי נפרד מתהליכי ההוראה-למידה. הערכה ומשוב אפקטיביים מסייעים בחשיפת תובנות התלמידים במהלך הלמידה ויכולים לקדם את ביצועיהם הלימודיים. הנתונים שלהלן עוסקים בדיווחי התלמידים בדבר המידע וההנחיה שהם מקבלים מהמורים בנוגע לתכנון צעדיהם הבאים בלמידה. מחקרים מראים כי הצבת אתגרים המתאימים לידע הקודם של התלמיד, בליווי משוב תכוף, ספציפי ולא השוואתי על דרך ההתמודדות עם האתגרים, משפרת את הישגי התלמידים.

לתשומת לבך

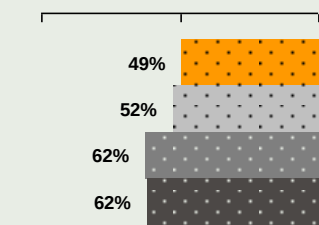
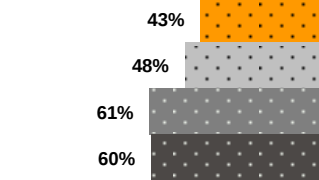
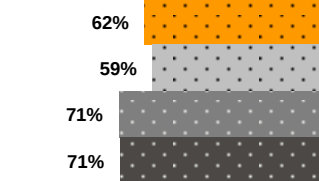
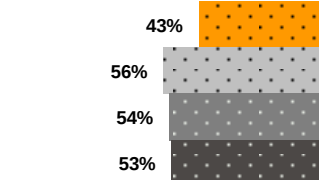
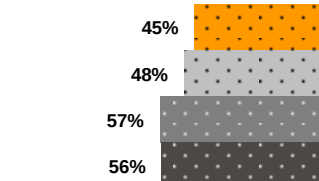
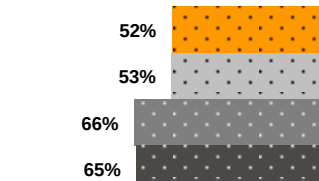
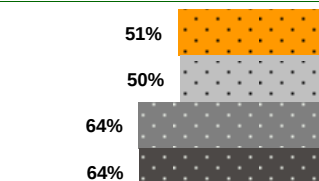
בהמשך הדוח יוצגו נתונים בנושא זה גם מנקודת מבטם של המורים. כדאי לבחון את ההלימה שבין התפיסות השונות של המורים והתלמידים כבסיס ראשוני בלבד לדיון וללמידה. חשוב להיזהר מפרשנויות מרחיקות לכת, וזאת בשל דרך שונה של איסוף הנתונים (ראיונות טלפוניים לעומת שאלונים למילוי עצמי) ובשל הבדלי ניסוח קטנים אך בלתי נמנעים.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

תרשים 19: דיווחי התלמידים על קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	המדד המסכם: קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"רוב המורים מסבירים לכל תלמיד באופן אישי מה בדיוק עליו לעשות כדי להשתפר בלימודים".
	"כשתלמידים מתקשים להבין את החומר, רוב המורים מסבירים להם מה הם יכולים לעשות כדי להבין טוב יותר".
	"כשהמורים מחזירים לנו עבודה או מבחן, רובם כותבים ליד התשובות מה נכון ומה צריך לשפר".
	"כשתלמיד בכיתה לא מצליח במבחן או בעבודה, רוב המורים עוזרים לו להבין למה זה קרה".
	"רוב המורים מקפידים לעדכן אותי על מצבי בלימודים".
	"רוב המורים מוודאים שהתלמידים מבינים את החומר הנלמד לפני שממשיכים לנושא הבא".

3.3 חינוך חברתי-ערכי בבית-הספר

עד כה עסקנו בתהליכי ההוראה והלמידה בבית-הספר. בתתי-פרקים הבאים נעסוק בהיבט לא פחות חשוב של העשייה הבית-ספרית: החינוך החברתי-ערכי. מערכת החינוך בישראל מייחסת חשיבות רבה לפיתוח ערכים חברתיים בקרב בוגריה, דוגמת מעורבות חברתית ותרומה לזולת. השגת יעד חינוכי זה מחייב התנסות מעשית ולימוד פעיל ולא רק לימוד תיאורטי. היבטים כגון תפיסת בית-הספר כמעודד מעורבות חברתית ורגישות לאחר ולשונה משמשים אינדיקציה בדבר המידה שבה בית-הספר משמש כבית לחינוך ולערכים, ולא רק כמוסד לימודי.

להלן מדווחים נתונים בדבר דיווחי תלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית וקידום סובלנות כלפי האחר והשונה.

3.3.1 מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי תלמידים

המדד המסכם "מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית" מבקש לבחון את המידה שבה בית-הספר מעודד תלמידים למעורבות חברתית ואזרחית בשורה של תחומים: מנהיגות בין כותלי בית-הספר, פעילות בתנועות נוער, התנדבות למען הקהילה ועוד.

לתשומת לבך

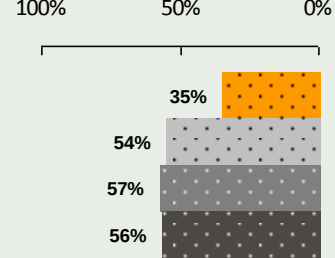
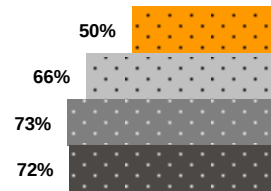
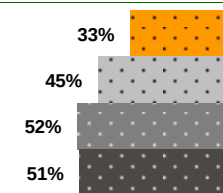
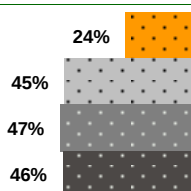
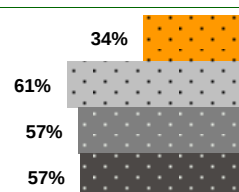
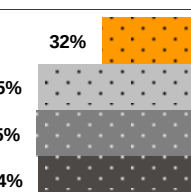
בהמשך הדוח יוצגו נתונים בנושא זה גם מנקודת מבטם של המורים. כדאי לבחון את ההלימה שבין התפיסות השונות של המורים והתלמידים כבסיס ראשוני בלבד לדיון וללמידה. חשוב להיזהר מפרשנויות מרחיקות לכת, וזאת בשל דרך שונה של איסוף הנתונים (ראיונות טלפוניים לעומת שאלונים למילוי עצמי) ובשל הבדלי ניסוח קטנים אך בלתי נמנעים.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית** – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים בכלל בתי-הספר, **בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 20: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"בבית-הספר מעודדים תלמידים לגלות מנהיגות (למשל: להתנדב למועצת תלמידים, ליזום פרויקטים של שיפור בית-ספרי ועוד)".
	"בבית-הספר מעודדים את התלמידים להיות חברים בתנועות נוער".
	"בית-הספר מעודד אותי לקחת חלק פעיל בחיים האזרחיים (כמו להתעניין בנושאים אקטואליים שעל סדר היום הציבורי בקהילה ובמדינה וכו')".
	"בית-הספר מעודד אותי לעזור בפעילות התנדבותית למען הקהילה".
	"בית-הספר מעודד אותי לקחת חלק במסגרות למעורבות חברתית (כמו מועצת תלמידים, חונכות וכד')".

3.3.2 מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה – לפי דיווחי תלמידים

החברה הישראלית מאופיינת במגוון של דתות, תרבויות, ארצות מוצא, אנשים בעלי מוגבלויות, אנשים בעלי דעות פוליטיות שונות ועוד. שונות חברתית זו היא משאב רב-ערך המזמן לפתחנו הזדמנות ללמוד להכיל את השונה והאחר ולבנות חברה המושתתת על ערכים של כבוד האדם, שוויון, צדק, ערבות הדדית, סולידריות, סובלנות, קבלת האחר ועוד. להלן יוצגו תפיסות התלמידים בדבר המאמצים שצוות בית-הספר משקיע בקידום הסובלנות כלפי האחר והשונה (דוברי שפה אחרת, בעלי מוגבלויות, בני דת אחרת וכד').

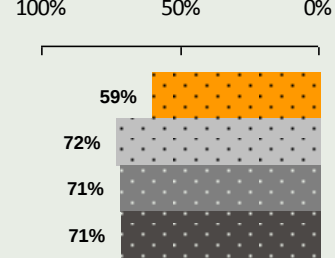
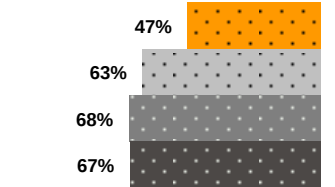
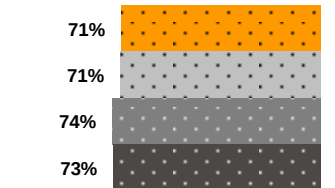
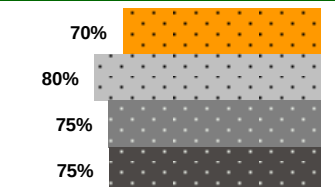
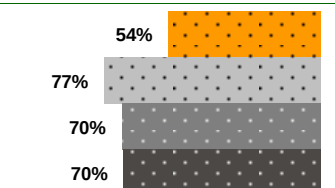
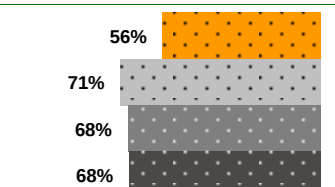
נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה – לפי דיווחי התלמידים ברשות המקומית**. נתונים אלה מדווחים בעבור התלמידים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של התלמידים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת השכבות י'-יא'.

הערה: נושא זה כולל היגדים חדשים שהועברו לראשונה בשאלוני תשע"ה.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' טרק ההקדמה

תרשים 21: דיווחי התלמידים על מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: מאמצי בית-הספר לקידום סובלנות כלפי האחר והשונה
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"בבית-הספר מעודדים אותנו לגלות סובלנות כלפי האחר והשונה (למשל: דוברי שפה אחרת, בעלי מוגבלויות, בני דת אחרת וכו')."
	"התלמידים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד כלפי האחר והשונה (למשל: דוברי שפה אחרת, בעלי מוגבלויות, בני דת אחרת וכו')."
	"המורים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד כלפי האחר והשונה (למשל: דוברי שפה אחרת, בעלי מוגבלויות, בני דת אחרת וכו')."
	"צוות בית-הספר עושה מאמצים כדי לשתף את כל התלמידים בפעילויות, ללא הבדלי מוצא, דת, מוגבלות וכו' (למשל מוודאים שכולם ישתתפו בפעילויות, שתלמידים יהיו חברים גם של תלמידים שונים מהם, שכולם יוזמנו לאירועים חברתיים וכו')."
	"כל התלמידים בבית-הספר שלנו, ללא הבדלי מוצא, דת, מוגבלות וכו' משתלבים בחברה באופן מלא (משתתפים בפעילויות, יש להם חברים מהכיתה, מוזמנים לאירועים חברתיים בבית-הספר ומחוצה לו וכו')."

פרק 4. הסביבה הפדגוגית לפי דיווחי מורים

פרק זה מתמקד באינטראקציות הלימודיות שבין מורים לתלמידים, כפי שהן נתפסות בעיני המורים ובהשפעותיהן על המורים ועל התלמידים. הפרק עוסק בדרכי הוראה-למידה-הערכה, בחינוך חברתי-ערכי בבית-הספר ובתרבות הבית-ספרית המשתקפת בדיווחי המורים.

בפרק זה יוצגו נתונים על הסביבה הפדגוגית בבית-הספר לפי דיווחי מורים, לפי ראשי הפרקים הבאים:

4.1. דרכי הוראה-למידה-הערכה

4.1.1. הוראה דיפרנציאלית בבית-הספר

באיזו מידה מושם דגש על הוראה המתחשבת בשונות שבין התלמידים?

4.1.2. מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים

האם המורים מספקים לתלמידים די מידע, משוב והנחיה המאפשרים להם לשפר את הישגיהם?

4.2. תרבות בית-ספרית תומכת למידה

4.2.1. עבודת צוות בבית-הספר

באיזו מידה עבודת המורים בבית-הספר מאופיינת בשיתוף עמיתים בתהליכי למידה, בבנייה משותפת של תכניות לימודים ובפיתוח משותף של כלי הערכה?

4.2.2. למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר*

באיזו מידה המורים מדווחים על קהילת למידה פעילה של מורים?

4.2.3. פיתוח וקידום מקצועי של מורים*

באיזו מידה המורים מדווחים על קיומם של תהליכי פיתוח וקידום מקצועי של יכולותיהם בין כותלי בית-הספר?

4.3. חינוך חברתי-ערכי בבית-הספר

4.3.1. מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי מורים

באיזו מידה המורים מדווחים על כך שבית-הספר מעודד תלמידים למעורבות חברתית ואזרחית בשורה של תחומים, כגון פעילות בתנועות נוער והתנדבות למען הקהילה?
* נושא זה נוסף לדוחות הבית-ספריים במהלך השנים. לפרטים נוספים ר' פרק ההקדמה.

4.1 דרכי הוראה-למידה-הערכה

כאשר מבקשים לנתח ולהבין את הסביבה הפדגוגית בבתי-הספר הרי שלב ליבו של התהליך הפדגוגי הוא תהליכי הלמידה וההוראה שנעשה בהם שימוש. בנושא זה מדווחים מספר היבטים מרכזיים של תהליכי ההוראה-למידה בכיתות ומחוצה להן: השימוש בהוראה דיפרנציאלית ומתן משוב והערכה על ידי המורים ברשות.

4.1.1 הוראה דיפרנציאלית בבית-הספר

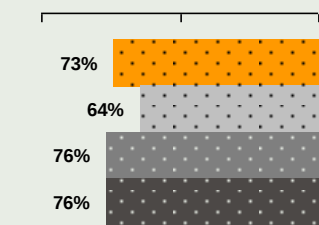
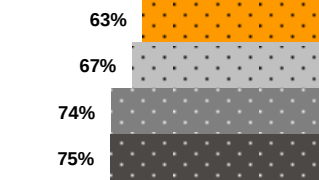
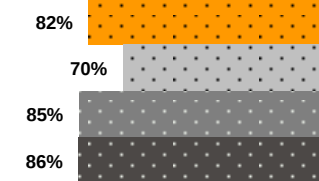
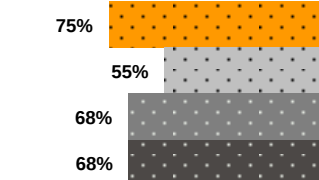
מסגרת הלמידה הנפוצה ביותר בבתי-ספר היא למידה משותפת בכיתה של קבוצת תלמידים גדולה. במקרים רבים, התלמידים שונים זה מזה במאפיינים כגון תכונות אישיות, סגנונות למידה, תחומי עניין, יכולות והיבטים נוספים. כדי לקדם את שוויון ההזדמנויות בקרב התלמידים, רצוי שההוראה בכיתה תכיר בשונות שבין התלמידים ותהיה מותאמת לצורכיהם. הנתונים שלהלן מציגים את דיווחי המורים על הוראה דיפרנציאלית בבית-הספר: באיזו מידה דרך ההוראה של המורים מתבססת על הכרה בשונות שבין התלמידים, ובאיזו מידה המורים מתאימים את דרך ההוראה ליכולת הלמידה, לסגנון ולהיבטים רגשיים ובין-אישיים של התלמיד.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא שימוש בהוראה דיפרנציאלית בבית-הספר – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' טרק ההקדמה

תרשים 22: דיווחי המורים על שימוש בהוראה דיפרנציאלית בבית-הספר

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר										
100% 50% 0% <table border="1" style="margin-top: 10px; width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>73%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>64%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>76%</td> </tr> <tr> <td>כלל בתי-הספר</td> <td>76%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית בארץ	73%	דוברי ערבית בארץ	64%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	76%	כלל בתי-הספר	76%	המדד המסכם: שימוש בהוראה דיפרנציאלית בבית-הספר
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית בארץ	73%										
דוברי ערבית בארץ	64%										
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	76%										
כלל בתי-הספר	76%										
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):											
 <table border="1" style="margin-top: 10px; width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>63%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>67%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>74%</td> </tr> <tr> <td>כלל בתי-הספר</td> <td>75%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית בארץ	63%	דוברי ערבית בארץ	67%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	74%	כלל בתי-הספר	75%	"בכיתתך תלמידים שונים לומדים באמצעות חומרי למידה שונים המתאימים להם (כגון חוברות, ספרים, אמצעי המחשה, לומדות, חומרות)".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית בארץ	63%										
דוברי ערבית בארץ	67%										
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	74%										
כלל בתי-הספר	75%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px; width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>82%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>70%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>85%</td> </tr> <tr> <td>כלל בתי-הספר</td> <td>86%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית בארץ	82%	דוברי ערבית בארץ	70%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	85%	כלל בתי-הספר	86%	"את מאפשרת לכל תלמיד בכיתה להתקדם בהתאם לקצב האישי שלו".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית בארץ	82%										
דוברי ערבית בארץ	70%										
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	85%										
כלל בתי-הספר	86%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px; width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>75%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>55%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>68%</td> </tr> <tr> <td>כלל בתי-הספר</td> <td>68%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית בארץ	75%	דוברי ערבית בארץ	55%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	68%	כלל בתי-הספר	68%	"תלמידים בכיתתך עובדים על משימות שונות באופן עצמאי במסגרת השיעור".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית בארץ	75%										
דוברי ערבית בארץ	55%										
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	68%										
כלל בתי-הספר	68%										

4.1.2 מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים

הנתונים שלהלן מציגים את דיווחי המורים ברשות המקומית בדבר מתן משוב פרטני ומפורט לצורך שיפור הלמידה.

לתשומת לבך

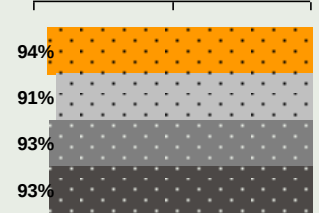
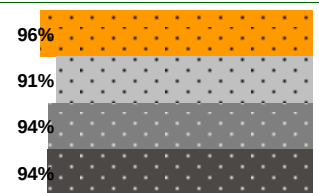
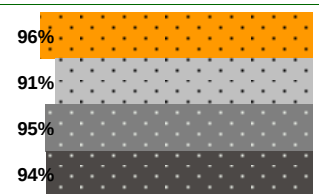
במהלך הדוח הוצגו נתונים בנושא זה גם מנקודת מבטם של התלמידים. כדאי לבחון את ההלימה שבין התפיסות השונות של המורים והתלמידים כבסיס ראשוני לדיון וללמידה. חשוב להיזהר מפרשנויות מרחיקות לכת בהשוואות אלה, וזאת בשל הבדלים בהיבטים השונים של הנושא שנבדקו בקרב מורים ובקרב תלמידים ובשל דרך שונה של איסוף הנתונים (ראיונות טלפוניים לעומת שאלונים למילוי עצמי).

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' פרק ההקדמה

תרשים 23: דיווחי המורים על מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	המדד המסכם: מתן הערכה ומשוב מקדמי למידה לתלמידים
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
	"כשאת מחזירה עבודות או מבחנים, את כותבת ליד התשובות מה נכון ומה כדאי לשפר".
	"את נוהגת להסביר לתלמידים מהכיתה באופן פרטני מה בדיוק עליהם לעשות כדי להשתפר בלימודים".
	"את נוהגת לשאול תלמידים מהכיתה באופן ישיר, אם יש משהו שאת יכולה לעשות כדי לעזור להם להצליח יותר בלימודים".

4.2 תרבות בית-ספרית תומכת למידה

תרבות בית-ספרית מבטאת את מכלול הערכים, הנורמות, דפוסי ההתנהגות והשגרות של בית-הספר, אשר משותפות (או אמורות להיות משותפות) לכלל באי המוסד החינוכי: הנהלה, מורים, תלמידים, הורים ועוד. התרבות מכוונת את היעדים של הארגון, משפיעה על בחירתם של כווני פעולה ומנחה את ההחלטות של חברי הארגון. בתי-ספר עם תרבות בית-ספרית תומכת למידה מאופיינים באווירה של אמון, כבוד, יחסים חיוביים, דאגה ומחויבות אמיתית לשיתופיות ותחושת אחריות לתהליכי הלמידה ולאקלים החברתי בבית-הספר. בבתי-ספר כאלה, קשיים של תלמידים מתפרשים כאתגר להתמודדות של צוות המורים, הנעשית באקלים של קולגיאיות, בתמיכה של עמיתים ובמאמצים משותפים להשגת המטרות. להלן ידווחו כמה מן ההיבטים המשקפים את התרבות הבית-ספרית ברשות: עבודת הצוות בבית-הספר, קיומה של למידה שיתופית מבוססת נתונים ופיתוח וקידום מקצועי של מורים.

4.2.1 עבודת צוות בבית-הספר

חלק חשוב ביצירת סביבה פדגוגית איכותית טמון בעבודת צוות מקצועית וממוקדת בתהליכי הוראה ולמידה. תהליכים שיתופיים המוטמעים באופן מעמיק בחיי היום-יום של בית-הספר מחליפים את בדידותו וניתוקו של המורה בבית-הספר ותורמים לשיפור תהליכי ההוראה בבית-הספר. בבתי-ספר המתאפיינים כקהילות למידה, המורים והמנהלים עובדים במשותף לשיפור בית-הספר ולהעלאת איכויות ההוראה והלמידה, זאת באמצעות למידת מורים מתמשכת, שיח קבוצתי, ניתוח פרקטיקות הוראה, הנחלת מנגנונים בית-ספריים להערכה ותרבות בית-ספרית התומכת בלמידה שיתופית⁴.

הנתונים שלהלן מציגים את רמת שיתוף הפעולה המאפיינת את עבודת המורים בבית-הספר ועוסקים בשני תתי-נושאים עיקריים: למידה משותפת של חברי הצוות ועבודת צוות בפיתוח תכניות לימוד וכלי הערכה.

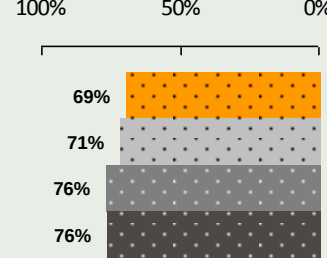
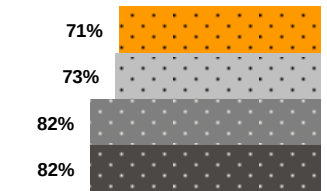
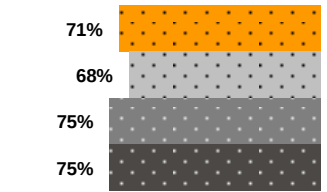
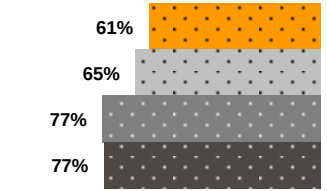
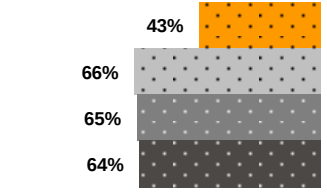
נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **עבודת צוות בבית-הספר** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, **בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

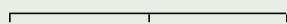
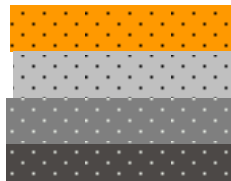
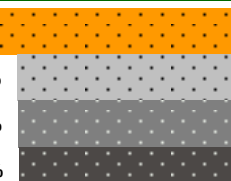
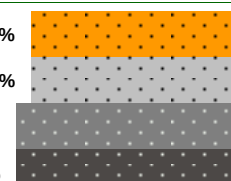
⁴ Opfer, V. D., & Pedder, D. (2011). Conceptualizing teacher professional learning. *Review of Educational Research*, 81(3), 376-407.

תרשים 24: דיווחי המורים על עבודת צוות בבית-הספר

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <caption>נתוני המדד: עבודת צוות בבית-הספר</caption> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>69%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>71%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>76%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>76%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	69%	בארץ	71%	דוברי ערבית בארץ	76%	דוברי ערבית ברשויות	76%	המדד המסכם: עבודת צוות בבית-הספר
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	69%										
בארץ	71%										
דוברי ערבית בארץ	76%										
דוברי ערבית ברשויות	76%										
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים ללמידה משותפת של חברי הצוות (% מסכימים):											
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <caption>נתוני ההיגד: "בבית-הספר עורכים מפגשים שיטתיים ומובנים לבדיקת הישגים בהוראה ובלמידה"</caption> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>71%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>73%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>82%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>82%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	71%	בארץ	73%	דוברי ערבית בארץ	82%	דוברי ערבית ברשויות	82%	"בבית-הספר עורכים מפגשים שיטתיים ומובנים לבדיקת הישגים בהוראה ובלמידה".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	71%										
בארץ	73%										
דוברי ערבית בארץ	82%										
דוברי ערבית ברשויות	82%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <caption>נתוני ההיגד: "מורים בבית-הספר מקפידים לשתף מורים עמיתים בידע שצברו בהשתלמויות"</caption> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>71%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>68%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>75%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>75%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	71%	בארץ	68%	דוברי ערבית בארץ	75%	דוברי ערבית ברשויות	75%	"מורים בבית-הספר מקפידים לשתף מורים עמיתים בידע שצברו בהשתלמויות".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	71%										
בארץ	68%										
דוברי ערבית בארץ	75%										
דוברי ערבית ברשויות	75%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <caption>נתוני ההיגד: "פגישות הצוות מתועדות והסיכום מופץ לכלל המורים בצוות"</caption> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>61%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>65%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>77%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>77%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	61%	בארץ	65%	דוברי ערבית בארץ	77%	דוברי ערבית ברשויות	77%	"פגישות הצוות מתועדות והסיכום מופץ לכלל המורים בצוות".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	61%										
בארץ	65%										
דוברי ערבית בארץ	77%										
דוברי ערבית ברשויות	77%										
 <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <caption>נתוני ההיגד: "בבית-הספר מקיימים דיוני משותף קבועים אודות אירועים שונים"</caption> <thead> <tr> <th>קטגוריה</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית</td> <td>43%</td> </tr> <tr> <td>בארץ</td> <td>66%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>65%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות</td> <td>64%</td> </tr> </tbody> </table>	קטגוריה	אחוז	ברשות המקומית	43%	בארץ	66%	דוברי ערבית בארץ	65%	דוברי ערבית ברשויות	64%	"בבית-הספר מקיימים דיוני משותף קבועים אודות אירועים שונים".
קטגוריה	אחוז										
ברשות המקומית	43%										
בארץ	66%										
דוברי ערבית בארץ	65%										
דוברי ערבית ברשויות	64%										

➔ המשך התרשים בעמוד הבא

המשך התרשים: דיווחי המורים על עבודת צוות בבית-הספר

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
100% 50% 0% 	
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם המתייחסים לעבודת צוות בפיתוח תכניות לימוד וכלי הערכה (% מסכימים):	
89% 78% 80% 80% 	"המורים בצוות המקצועי מתכננים את כלי ההערכה (מטלות, מבחנים) בעבודה שיתופית".
86% 76% 76% 76% 	"מורים בצוות המקצועי משתפים את עמיתיהם בתכניות או בכלים שפיתחו".
71% 71% 77% 77% 	"המורים בצוות המקצועי דנים באסטרטגיות הוראה הנובעות משגיאות ומטעויות של תלמידים".

4.2.2 למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר

בתת-פרק הקודם עסקנו בעבודת צוות בבית-הספר. בתת-פרק הנוכחי נבקש לבחון לעומק את אחד המאפיינים של עבודת צוות המתפקדת היטב: למידה שיתופית תוך התבססות על נתונים. למידה שיתופית מבוססת נתונים עוסקת בהבניית ידע ובשיתופו עם מורים עמיתים. בבתי-ספר נאגרת כמות אדירה של מידע הנאסף באופן ממוסד (כמו הישגי תלמידים, מדדי אקלים וסביבה פדגוגית, רשימות נוכחות וכד'), כמו גם מידע שנאסף באופן שאינו ממוסד על ידי מורים, צוות ההנהלה, בעלי תפקידים נוספים ועוד. חלק חשוב ביצירת סביבה פדגוגית איכותית טמון בניהול נכון של המידע, הפקת משמעויות מן המידע והעברתן לנחלת הכלל.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים **בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

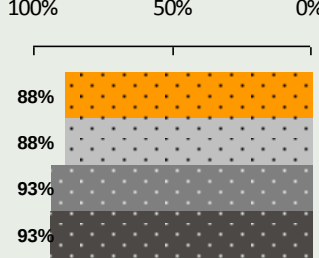
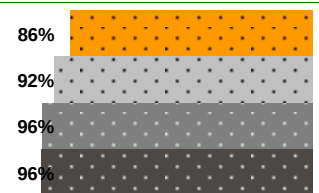
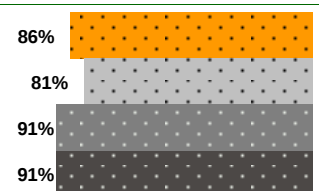
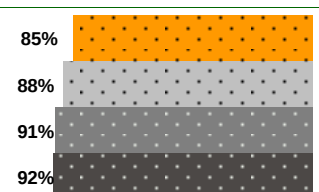
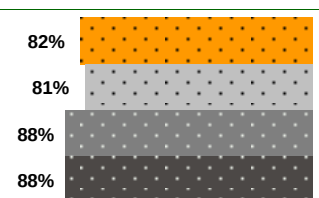
כיצד חושב המדד המסכם *למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר*?

בהיגדים המתייחסים ללמידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר התבקשו המורים לדווח באיזו שכיחות התקיימו הפעילויות המתוארות בהיגדים. בנוגע לכל היגד התבקש המורה לבחור מתוך שלוש אפשרויות תשובה: 1- "בכלל לא", 2- "פעם או פעמיים", 3- "שלוש פעמים או יותר".

לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שצינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (2 או 3) **כמדווחים על הפעילות**, ושיעורם (באחוזים, להלן "**שיעור המדווחים**") מוצג בדוח.

המדד המסכם של "למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר" הוא **הממוצע של שיעורי המדווחים** על הפעילויות המתוארות בהיגדים השונים, והוא נע בין 0 ל-100.

תרשים 25: דיווחי המורים על למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
	המדד המסכם: למידה שיתופית מבוססת נתונים בבית-הספר
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מדווחים):	
	"מאז תחילת השנה התקיימו ישיבות מורים שדנו בתכנית הפעילות הבית-ספרית".
	"מאז תחילת השנה הוצגו נתונים על תהליכי ההוראה והלמידה בבית-הספר לצוות המורים".
	"מתחילת השנה השתתפת בדיון מבוסס נתונים (מתוך מבחנים / פעולות הערכה) שעסק בנקודות חוזק וחולשה בתכנית העבודה הבית-ספרית".
	"בשנתיים האחרונות התקיים דיון שבחן את הקשר בין הנתונים שנאספו (פנימיים ו/או חיצוניים) לבין יעדי בית-הספר".
	"מאז תחילת השנה הצגת תוצר/ים ו/או התלבטויות ו/או הצלחות של עבודת ההוראה שלך במסגרת של למידת עמיתים".

4.2.3 פיתוח וקידום מקצועי של מורים

המדד המסכם "פיתוח וקידום מקצועי של מורים" מבקש לבחון את המידה שבה המורים מדווחים על קיומם של תהליכי פיתוח מקצועי של יכולותיהם בין כותלי בית-הספר. פיתוח וקידום מקצועי הוא אחת הדרכים החשובות לשיפור איכות ההוראה של המורים ואיכות הלמידה של התלמידים. פיתוח מקצועי יעיל של מורים הוא תהליך מתמשך, שמעוגן בהקשר הבית-ספרי ומערב למידה שיתופית של מורים.

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **פיתוח וקידום מקצועי של מורים** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ה.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

תרשים 26: דיווחי המורים על פיתוח וקידום מקצועי של מורים

כלל בתי-הספר ברשות המקומית בארץ דוברי ערבית בארץ דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר								
<table border="1"> <caption>נתוני המדד/ההיגד בזמר</caption> <thead> <tr> <th>מקום מגור</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>34%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>45%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>56%</td> </tr> </tbody> </table>	מקום מגור	אחוז	ברשות המקומית בארץ	34%	דוברי ערבית בארץ	45%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	56%	המדד המסכם: פיתוח וקידום מקצועי של מורים
מקום מגור	אחוז								
ברשות המקומית בארץ	34%								
דוברי ערבית בארץ	45%								
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	56%								
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):									
<table border="1"> <caption>ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים)</caption> <thead> <tr> <th>מקום מגור</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>44%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>44%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>55%</td> </tr> </tbody> </table>	מקום מגור	אחוז	ברשות המקומית בארץ	44%	דוברי ערבית בארץ	44%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	55%	"מאז תחילת השנה הוצבו לך יעדי שיפור אישיים הנוגעים לתהליכי ההוראה".
מקום מגור	אחוז								
ברשות המקומית בארץ	44%								
דוברי ערבית בארץ	44%								
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	55%								
<table border="1"> <caption>ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים)</caption> <thead> <tr> <th>מקום מגור</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>19%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>41%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>52%</td> </tr> </tbody> </table>	מקום מגור	אחוז	ברשות המקומית בארץ	19%	דוברי ערבית בארץ	41%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	52%	"מאז תחילת השנה נערכה תצפית על שיעור שהעברת, על ידי אחד (או יותר) מאנשי צוות בית-הספר, לצורך שיפור ההוראה".
מקום מגור	אחוז								
ברשות המקומית בארץ	19%								
דוברי ערבית בארץ	41%								
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	52%								
<table border="1"> <caption>ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים)</caption> <thead> <tr> <th>מקום מגור</th> <th>אחוז</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ברשות המקומית בארץ</td> <td>39%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית בארץ</td> <td>48%</td> </tr> <tr> <td>דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה</td> <td>61%</td> </tr> </tbody> </table>	מקום מגור	אחוז	ברשות המקומית בארץ	39%	דוברי ערבית בארץ	48%	דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	61%	"המנהל היה שותף בבניית תכנית ההתפתחות המקצועית שלך לשנה זו".
מקום מגור	אחוז								
ברשות המקומית בארץ	39%								
דוברי ערבית בארץ	48%								
דוברי ערבית ברשויות מרקע דומה	61%								

הערה: סולם התשובות להיגדים אלו היה כן/לא.

4.3 חינוך חברתי-ערכי בבית-הספר

4.3.1 מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית – לפי דיווחי

מורים

המדד המסכם "מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית" בוחן את המידה שבה בית-הספר מעודד תלמידים למעורבות חברתית ואזרחית בשורה של תחומים: מנהיגות בין כותלי בית-הספר, פעילות בתנועות נוער, התנדבות למען הקהילה ועוד. מדד זה משמש אינדיקציה בדבר המידה שבה בית-הספר משמש כבית לחינוך ולערכים, ולא רק כמוסד לימודי.

לתשומת לבך

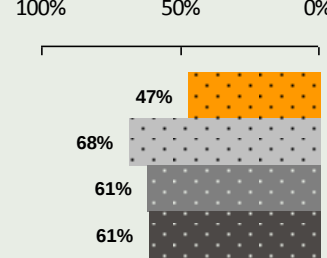
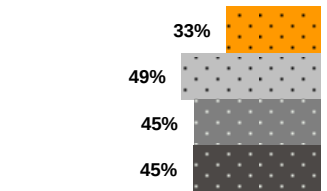
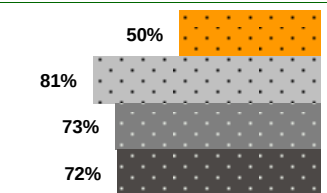
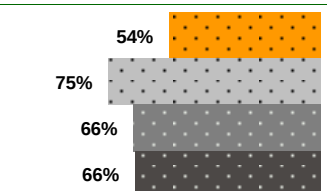
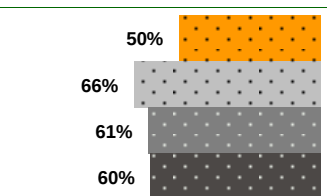
במהלך הדוח הוצגו נתונים בנושאים אלה זה גם מנקודת מבטם של התלמידים. כדאי לבחון את ההלימה שבין התפיסות השונות של המורים והתלמידים כבסיס ראשוני בלבד לדיון וללמידה. חשוב להיזהר מפרשנויות מרחיקות לכת, וזאת בשל הבדלים בהיבטים השונים של הנושא שנבדקו בקרב מורים ובקרב תלמידים ובשל דרך שונה של איסוף הנתונים (ראיונות טלפוניים לעומת שאלונים למילוי עצמי).

נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם ונתוני ההיגדים המרכיבים אותו בנושא **מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית** – לפי דיווחי המורים ברשות המקומית. נתונים אלה מדווחים בעבור המורים בכלל בתי-הספר ברשות המקומית, ולצדם מוצגים נתונים ארציים מקבילים של המורים בכלל בתי-הספר, **בבתי-ספר דוברי ערבית בארץ ובדוברי ערבית ברשויות מרקע חברתי-כלכלי דומה**. בכל אחת מקבוצות דיווח אלו הנתונים מוצגים בעבור קבוצת המורים בחטיבות העליונות.

להסבר כיצד חושב המדד המסכם – ר' סרק ההקדמה

תרשים 27: דיווחי המורים על מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית

כלל בתי-הספר ■ ברשות המקומית ■ בארץ ■ דוברי ערבית בארץ ■ דוברי ערבית ברשויות ■ מרקע דומה	נתוני המדד/ההיגד בזמר
 100% 50% 0% 47% 68% 61% 61%	המדד המסכם: מאמצי בית-הספר לעידוד למעורבות חברתית ואזרחית
ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם (% מסכימים):	
 33% 49% 45% 45%	"נציגי התלמידים שותפו בתהליך קבלת ההחלטות לגבי המדיניות הבית-ספרית".
 50% 81% 73% 72%	"בית-הספר מרבה ליזום פעילות של תלמידים למען הקהילה כגון איכות הסביבה, אירועים, נתינה וכו".
 54% 75% 66% 66%	"בית-הספר פועל על מנת לקדם את השתתפות התלמידים במסגרות כגון ועדות, בבית-הספר, מועצה וכו".
 50% 66% 61% 60%	"בבית-הספר מקפידים לקשר את החומר הנלמד בכיתה לתכנים של תרומה לקהילה".